

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Ekonomické a sociální aspekty nefunkčních států ve světě

Kholová Markéta

Bakalářská práce

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta Kholová**
Osobní číslo: **E10366**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika a celní správa**
Název tématu: **Ekonomické a sociální aspekty nefunkčních států ve světě**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zaměření na existenci vybraných nefunkčních států se zřetelem na jednotlivé regiony ve světě. Pomocí analýzy pozice centrální správy, ekonomické situace a bezpečnostní stability bude zjišťován stupeň nefunkčnosti v jednotlivých, takto postižených státech.

Zásady:

- Definice základních pojmů.
- Příčiny a projevy nefunkčních států ve světě.
- Důsledky nefunkčnosti států.
- Prevence před nefunkčností.
- Srovnání nefunkčních států ve světě a situace České republiky.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

BUZAN, B. People, States, and Fear: The National Security Problem in International Relations. University of North Carolina Press, 1983. ISBN 978-08-0784-113-6.

COLLIER, P. Miliarda nejchudších. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7429-010-7.

GLOBAL POLICY FORUM: Failed States [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.globalpolicy.org/nations-a-states/failed-states.html>

HUMAN DEVELOPMENT REPORTS: International Human Development Indicators [online]. 2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/>

NAPOLEONI, L. Terror incorporated: Tracing the dollars behind the terror networks. United States: Seven Stories Press, 2005. ISBN 978-15-8322-673-5.

PIERSON, CH. Beyond the Welfare State?: The New Political Economy of Welfare. Penn State University Press, 2006. ISBN 978-0271029221.

WAISOVÁ, Š. Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7380-069-7.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Zdeněk Řízek**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. října 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2014

Markéta Kholová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Zdeňku Řízkovi, Ph.D., za jeho odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji své rodině a pracovnímu kolektivu, za projevenou přízeň a trpělivost při zpracování.

ANOTACE

Bakalářská práce na téma „Ekonomické a sociální aspekty nefunkčních států ve světě“, vychází z předpokladu, že nefunkční státy, hrají v moderní demokratické společnosti velkou roli a to konkrétně roli zápornou. Nefunkční státy mají neblahý vliv na celkovou ekonomickou situaci.

Teoretická část se věnuje nefunkčním státům, konkrétně vybraným africkým státům, jejich ekonomickým a sociálním aspektům. Vymezením základních pojmů, jaké mohou nefunkční státy a jejich dopady mít.

V části praktické se práce zabývá hospodařením a ekonomickými hledisky, konkrétních vybraných zemí. Výpočtem indexu lidského rozvoje a hrubým domácím produktem, konkrétních vybraných zemí, na které je práce zaměřena.

KLÍČOVÁ SLOVA

Nefunkční státy, index nefunkčních států, index lidského rozvoje, ekonomické aspekty, sociální aspekty.

TITLE

Economic and social aspects of non-functional states in the world

ANNOTATION

Bachelor thesis on „ Economics and social aspects of failed states in the World“ based on the assumption that a broken states, plays in modern democratic society a large part namely a negative role. Broken States have an adverse impact on the overall economic situation.

The theoretical part deals with failed states, specifically selected African countries, their economic and social aspects. Definition of basic terms, what can dysfunctional states and their impacts have.

In the practical part of the thesis deals with the management and economic considerations, several selected countries. Calculation human development index and gross domestic product particular selected countries, to which the work is focused.

KEYWORDS

Failed states, failed states index, human development index, economic aspects, social aspects.

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 TEORETICKÉ POJMY.....	13
1.1 STÁT.....	13
1.2 DEFINICE POJMU STÁTU.....	13
1.3 ZÁKLADNÍ PRVKY STÁTU.....	14
1.4 FUNKCE STÁTU.....	14
1.4.1 Vnitřní a vnější funkce státu.....	15
1.4.2 Alokační, distribuční a stabilizační funkce státu.....	16
2 NEFUNKČNÍ STÁT.....	17
3 HISTORIE NEFUNKČNÍCH STÁTŮ.....	20
3.1 PŘEDCHÁZENÍ A MOŽNÉ ZPŮSOBY ŘEŠENÍ NEFUNKČNOSTI STÁTU.....	21
4 INDEXY.....	23
4.1 EKONOMICKÉ A SOCIÁLNÍ ASPEKTY NEFUNKČNÍCH STÁTŮ.....	23
4.2 INDEX NEFUNKČNÍCH STÁTŮ (FSI).....	24
4.2.1 Sociální ukazatele.....	25
4.2.2 Ekonomické ukazatele.....	26
4.2.3 Politické ukazatele.....	27
4.3 INDEX LIDSKÉHO ROZVOJE (HDI).....	29
4.3.1 Faktory určující HDI.....	30
4.4 INDEX LIDSKÉ BEZPEČNOSTI (HSI).....	32
4.5 INDEX LIDSKÉ CHUDOBY (HPI).....	36
4.5.1 Chudoba.....	36
4.5.2 Human poverty index (HPI).....	37
4.5.3 HPI – 1.....	38
4.5.4 HPI – 2.....	39
5 VYBRANÉ ZEMĚ AFRICKÉHO KONTINENTU, JAKO PŘÍKLADY NEFUNKČNÍCH STÁTŮ.....	40
5.1 AFRICKÝ KONTINENT.....	40
5.1.1 Populace Afriky.....	41
5.1.2 Ekonomika Afriky.....	42
5.2 SOMÁLSKO.....	44
5.2.1 Ekonomická situace.....	44
5.2.2 Vývoj indexu nefunkčních států a HDP Somálska za období 2002 – 2012.....	45
5.2.3 Shrnutí ekonomické stránky.....	47
5.3 ZIMBABWE.....	48
5.3.1 Ekonomická situace.....	49
5.3.2 Vývoj indexu nefunkčních států a HDP Zimbabwe za období 2002 – 2012.....	51
5.3.3 Shrnutí ekonomické stránky.....	52
5.4 DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA KONGO.....	53
5.4.1 Ekonomická situace DRC a vývoj indexu nefunkčních států a HDP za období 2002 – 2012.....	54
5.4.2 Shrnutí ekonomické stránky.....	56
5.5 ČAD.....	57
5.5.1 Ekonomická situace.....	57
5.5.2 Vývoj indexu nefunkčních států a HDP Čadu za období 2002 – 2012.....	58
5.6 ČESKÁ REPUBLIKA.....	61
5.6.1 Ekonomická situace a vývoj indexu nefunkčních států a HDP za období 2002 – 2012.....	61
5.6.2 Shrnutí ekonomické stránky.....	64
6 SHRNUÍ EKONOMICKÉ VÝKONNOSTI VYBRANÝCH ZEMÍ.....	65
ZÁVĚR.....	67
POUŽITÁ LITERATURA.....	69
SEZNAM PŘÍLOH.....	76

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 : Pět nejhůře hodnocených států pomocí FSI za rok 2012	29
Tabulka 2 : Konstrukce HDI	30
Tabulka 3 : Kategorie HDI	31
Tabulka 4 : Pozice 5 nejhorších států – HDI 2012	32
Tabulka 5 : Vztah a rozdíl mezi HD a HS	33
Tabulka 6 : HSI index 5 nejhorších států za rok 2010	35
Tabulka 7 : Pozice 5 nejhorších zemí, pod hranicí chudoby za r. 2012	39
Tabulka 8 : FSI Somálska za období 2005 – 2012	46
Tabulka 9 : FSI Zimbabwe za období 2005 – 2012	51
Tabulka 10 : FSI DRC za období 2005 – 2012	54
Tabulka 11 : FSI Čadu za období 2005 – 2012	59
Tabulka 12 : FSI ČR za období 2005 – 2012	62
Tabulka 13 : Ukazatele magického čtyřúhelníku	65
Tabulka 14 : Ukazatele magického čtyřúhelníku vybraných zemí za rok 2012	65

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Mapa světa – FSI za rok 2012	25
Obrázek 2: Mapa světa – HDI za rok 2012	31
Obrázek 3: Ekonomické, environmentální a sociální aspekty	34
Obrázek 4: Mapa světa – HSI index	35
Obrázek 5: Graf chudoby k poměru 1,25 USD za den (PPP) v %	37
Obrázek 6: Mapa světa znázorňující míru chudoby	38
Obrázek 7: Graf vývoje FSI Somálska za období 2005 – 2012	46
Obrázek 8: Graf struktury HDP Somálska	47
Obrázek 9 : Graf vývoje HDP Somálska 2002 – 2011	48

Obrázek 10: Graf vývoje FSI Zimbabwe za období 2005 – 2012	51
Obrázek 11: Graf struktury HDP Zimbabwe	52
Obrázek 12: Graf vývoje HDP Zimbabwe 2002 – 2012	53
Obrázek 13: Graf vývoje FSI DRC za období 2005 – 2012	55
Obrázek 14: Graf struktury HDP DRC	55
Obrázek 15 : Graf vývoje HDP DRC 2006 – 2012	56
Obrázek 16: Graf vývoje FSI Čadu za období 2005 – 2012	58
Obrázek 17: Graf struktury HDP Čadu	59
Obrázek 18: Graf vývoje HDP Čadu 2002 – 2012	60
Obrázek 19: Graf vývoje FSI ČR 2006 – 2012	62
Obrázek 20: Graf struktury HDP v České republice	63
Obrázek 21: Graf vývoje HDP ČR 2002 – 2012	64
Obrázek 22: Graf magického trojúhelníku vybraných zemí za r. 2012	66

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
DRC	Demokratická republika Kongo
EU	Evropská unie
FFP	Fund for Peace
FSI	Failed security index
HDI	Human development index
HDP	Hrubý domácí produkt
HPI	Human poverty index
HSI	Human security index
MMF	Mezinárodní měnový fond
NATO	Severoatlantická aliance
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
TFG	Transitional federal government
TNG	Transitional national government
USD	americký dolar

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce jsou ekonomické a sociální aspekty nefunkčních států. Pojem nefunkční stát se stává stále větším fenoménem po celém světě. Projevuje se v různých formách, vyskytuje se v rozdílných geografických a kulturních oblastech a užívá širokou škálu metod i taktických a strategických přístupů. Definic nefunkčního státu existuje mnoho, nejčastější z nich ho definuje jako: stát, který není schopný plnit své funkce.

Tento pojem zasáhl celý svět jako obrovská vlna, převážně v období po Studené válce, avšak ještě větší boom nastal po teroristickém útoku (po 11. září 2001), kdy se tento koncept rozsáhle rozšířil do povědomí lidí a tato nepříznivá situace trvá prakticky dodnes. Samozřejmě, že situace není tak vyhrocená, jako bezprostředně po 11. září 2001, avšak problémy spojené s nefunkční ekonomikou, politikou aj. přetrvávají i v 21. století.

V současnosti je pozornost celého světa upínána k problémům selhávajících států a především na hrozby, které z nich plynou. Nefunkční státy, jsou nyní velmi probíraným a diskutabilním celosvětovým problémem a celosvětová spolupráce v boji proti selhávání je nesmírně významná. Byť si člověk může myslet, že problémy zhrouteného státu se týkají pouze státu nefunkčního, ve skutečnosti tomu tak ani zdaleka není. Selhávající státy jsou obrovskou hrozbou i pro státy okolní. Musí se často potýkat s vyšší kriminalitou, uprchlickými tábory a s povstaleckými hnutími. Tyto země mnohdy čelí větším a složitějším problémům, než zhroutené státy obecně.

Pro předcházení problémů, které mají za následky úpadky států, byla založena tzv. aplikace konceptu nefunkčních států, která má za úkol klást si za cíle, označit a vyhledat státy, které se mohou dostat do problémů selhání a být tak bezpečnostní hrozbou pro okolní státy a celosvětovou stabilitu. K určení selhávajících států slouží tzv. identifikátory, které mají včas varovat před blížícím se zhroutením státu. Značná část této práce bude věnována právě vybraným identifikátorům neboli indexům.

Při následném zjištění stupně zhroutení, který daný stát splňuje či nikoliv, mohou být včas uplatňována varování či zásahy. V případě detailnějšího postupu, mohou tyto zjištěné identifikátory pomoci s řešením problémů zhroutení a s následnou obnovou státu, dále pak k budoucímu ponaučení, jaké problémy eliminovat a vhodným způsobům jejich předcházení.

Cílem této práce bude jednoduché vysvětlení základních pojmů, které se týkají nefunkčních států nebo jsou s touto problematikou úzce spjaty. V dalších kapitolách bude práce věnována podrobnějšímu vysvětlení dané problematiky, historii, příčinám a projevům

nefunkčních států, dále již zmíněným indexům aplikovaným na konkrétní vybrané africké země. Konkrétně bude práce zaměřena na vybrané země afrického kontinentu. Závěr práce bude zaměřen na porovnání situace a pozice států s Českou republikou.

Značná část bude věnována již výše zmíněným identifikátorům, konkrétně pak indexům FSI, HDI aj., které měří míru nefunkčnosti státu. Pomocí těchto identifikátorů bude provedena analýza na vybraných postižených zemích a vypočteno jejich umístění v celosvětovém žebříčku a dále jejich vývoj za časové období let 2002 – 2012. Do práce nejsou zahrnuta data z roku 2013, jelikož práce byla zpracovávána průběžně od roku 2013, kdy uvedená data nebyla k dispozici.

U některých použitých indexů a zemí budou však zpracovány údaje za období kratší, např. u indexu nefunkčních států, jenž existuje až od roku 2005, pro některé vybrané země, např. Somálsko nejsou údaje dostupné nebo pouze v částečné míře, jedná se např. o informace o HDP. Veškeré zjištěné údaje budou též v práci doplněny ilustračně, tabulkově a graficky.

1 TEORETICKÉ POJMY

1.1 Stát

Pro pochopení problematiky, která bude v této práci podrobněji zpracovávána, je nutno pochopení základních pojmů. Hlavním pojmem, od kterého je odvíjeno celé téma této bakalářské práce je „stát“. Přestože autoři užívají tento pojem často, je využíván spíše v konkrétním kontextu a to ke konkrétnímu státu. V této práci bude pojem stát používán a vysvětlen jako obecná definice, která je společná pro všechny státy, ať už se v určitých drobnostech definice liší, podstata zůstává u všech stejná.

„Stát by se měl stát výrazem národa, reprezentovat jej a měl by zajišťovat jeho základní sociální hodnoty (politické statky), kterými jsou: bezpečnost, svoboda, pořádek, spravedlnost a blahobyt“.[12]

1.2 Definice pojmu státu

Nejznámější a nejpoužívanější definicí státu, která je známá již ze základní školy, je definice: „Stát je organizované společenství lidí, žijících trvale na určitém ohraničeném území“. Tato definice může být samozřejmě dále upravována a rozšířena o další znaky, avšak obecný význam zůstává stejný.

Jako příklad obdobné definice, která je již rozšířena je např. *„Instituce, která může vládnout určité společnosti. Vytváří její zákony a má dovoleno soudit její prohřešky. Stát charakterizuje státní moc a její forma, například demokracie, občané, lidé žijící na jeho území a vymezení tohoto území. Samostatný stát nepodléhá žádné další moci, pro svoje plnohodnotné fungování si vytváří ozbrojené síly, úřednictvo a bezpečnostní sbory v podobě policie“.* [66]

Za další zajímavou definici můžeme uvést např. definici dle Waisové : *„Stát je produktem historického vývoje společností a společenské dělby práce“.*

Ať už se na vývoj lidských společností díváme z jakékoliv perspektivy, řada autorů (Gellner, Gilpin, Buzan, Little, Tilly) se shoduje v tom, že “stát“ je velmi důležitou částí společenské dělby práce..., stát existuje tam, kde instituce specializované na vynucování pořádku, jako jsou policejní sbory a soudy, se oddělily od zbytku společenského života. [74]

Každý stát musí obsahovat základní prvky a funkce, dle nichž je zřejmé, že se jedná o stát. Pokud by však některý z těchto prvků nesplňoval, nemůže mluvit o státu. „*Účel státu je stále stejný: omezit jednotlivce, zkrotit ho, podříditi si ho, ujařmit ho.*“ Max Stirner.[56]

1.3 Základní prvky státu

Stát je definován podle určitých znaků, jeho hlavními znaky jsou:

- a) státní aparát, je soustava orgánů vykonávající státní moc a veřejnou správu, jsou jimi např. ministerstva, městské úřady apod.
- b) ohraničené území, to je území, na které se vztahuje působnost státních orgánů
- c) občané, lidé, kteří žijí (zdržují se) na území určitého státu, slovo občané můžeme taktéž nahradit slovem obyvatelstvo.
- d) ozbrojená moc, to jsou složky, které stát chrání, zjednávají a udržují pořádek ve státě, příkladem je policie a armáda.
- e) právní subjektivita, je způsobilost samostatně vystupovat v právních vztazích, příkladem je uzavírání smluv.
- f) státní suverenita neboli svrchovanost, je právo vykonávat neomezeně moc na území státu. Stát nemůže být podřízen žádnému vyššímu orgánu. Stát je nejvyšší. [54]

Suverenita státu může být omezena jen v případě, pokud by se stát stal členem některé mezinárodní organizace a převzal by tak na sebe závazky, vyplývající z členství v takové organizaci. Příkladem takové organizace je OSN, NATO apod.

1.4 Funkce státu

Funkce státu jsou hlavní směry, kterými se stát ubírá a zabývá. Slouží ke správnému naplnění jeho úkolů v určitých fungujících podmínkách. Funkce státu jsou naprosto odlišné od funkcí jednotlivých státních orgánů a to např. vlády, hlavy státu a dalších. Jednotlivé složky a odvětví daných funkcí se samozřejmě mohou lišit, ale hlavní podstata a myšlenka zůstává ve všech případech stejná.

1.4.1 Vnitřní a vnější funkce státu

Vnitřní funkce slouží k organizaci života ve státě. Jedná se o funkce, které zajišťují správný chod státu.

Jsou zajištěny právním systémem státního útvaru a vykonávány byrokratickým aparátem.

- Bezpečnostní funkce, zajištění bezpečnosti občanů a jejich majetku a vnitřní zabezpečení fungování státu, jeho institucí a orgánů na území státu.
- Třídně – potlačovatelská funkce chrání legitimní společenské vztahy.
- Právní funkce zajišťuje respektování právního řádu ve všech oblastech činnosti společnosti a také práv a svobod občanů.
- Ekonomická funkce stanovuje podmínky pro fungování ekonomiky a jejich garance, tak že se bude rozvíjet, udržovat míru nezaměstnanosti a inflace.
- Sociální funkce slouží k zajištění nemocných a starých občanů a těch, kteří ztratili prostředky obživy.
- Kulturní funkce zajišťuje péči o dědictví, rozvoj vzdělanosti (školství a vědy), hmotné a duchovní kultury a výchovy [16]

Vnější funkce je zaměřena na okolní státy, zahraniční politiku, zahraniční obchod a obranu státu. Vnější funkce řeší zejména problematiku zajištění vztahů s dalšími státy (diplomacie), regulaci zahraničního obchodu (stanovení podmínek a okolností pro zahraniční obchodní vztahy) obranu území před případným napadením, zapojení státu do boje o světový mír a mezinárodní bezpečnost. [16]

„Stát je organizací politickou, která v jasně stanovených územních hranicích vykonává svrchovanou (suverénní) jurisdikci. Na rozdíl od vlády, která je pouze jednou z jeho součástí, zahrnuje stát všechny veřejné orgány a neosobní autoritu uplatňuje na základě předpokladu, že reprezentuje trvalé zájmy společnosti, nikoli jen stranické zájmy kterékoli skupiny politiků“. [18]

Všechny funkce, které by měl stát plnit, jsou či by měly být plněny pomocí tzv. sociální politiky. Sociální politiku lze charakterizovat či definovat, jako jednání státu jímž se snaží pozitivně ovlivnit život a podmínky života svých občanů, dále lze sociální politiku vymezit jako aktivity, nástroje a předběžná opatření, jenž mají za úkol reagovat na budoucí nepříznivé události, jimiž jsou např. invalidita, stáří, chudoba, nemoc a nezaměstnanost.

Podle Piersona lze sociální politiku různě ovlivňovat, ať už pozitivně či negativně. Tzv. obrod nového institucionalismu, v politické vědě odráží obnovené porozumění toho, jak relativně stabilní je uspořádání struktury politického chování. Politické instituce různých zemí se liší podle klíčových dimenzí, jimiž jsou pravidla volební soutěže, vztah mezi zákonodárnou a výkonnou mocí, dále zde hrají významnou roli soudy. Instituce stanovily pravidla, tzv. politických bojů, které ovlivňují skupinové identity, politické preference a volby, dále pak posilují vyjednávací sílu některých skupin, přičemž by mohlo docházet k devalvaci ostatních. Instituce mají též vliv na vládní kapacity, jejich administrativní a finanční zdroje a ujímání se politických intervencí. [41]

1.4.2 Alokační, distribuční a stabilizační funkce státu

Každý správně fungující stát má alokační, redistribuční a stabilizační funkci, které jsou však v různých regionech odlišné. Např. v regionu africkém nejsou tyto funkce tolik výrazné. Uvedené funkce jsou stavěny na podpoře efektivnosti, spravedlnosti a stability ve společnosti a jsou vytvářeny na základě fungování sociální politiky.

Jednotlivé funkce lze pak stručně vymezit a charakterizovat. Pro potřeby této práce byly vybrány definice dle Stejskala, jenž ve skriptech „Veřejná ekonomie“ tyto funkce dále popsal:

➤ Alokační funkce neboli alokační efektivnosti, „*dosahuje ekonomika, která se pohybuje na křivce (hranici) výrobních možností. Jde o stav, kdy ekonomika není schopna vyrobit víc jakéhokoliv statku, aniž by nesnížila výrobu statku jiného*“. [55]

Dále ji můžeme definovat jako funkci na vládní úrovni, jenž rozhoduje o tom, jak a kam budou disponibilní zdroje rozděleny a využity.

➤ Distribuční (redistribuční) funkce pak řeší, jak spravedlivě rozdělit finanční zdroje. Podle Stejskala je pak tento přesun popsán jako, „*redistribuce se realizuje prostřednictvím např. transferových plateb, které mohou mít jak peněžní tak nepeněžní charakter*“. [55]

➤ Stabilizační funkce, je dle Stejskala „*realizována prostřednictvím hospodářské politiky státu. Ta představuje označení pro státní zásahy do ekonomiky. Je charakterizována určitou hierarchií sledovaných cílů a volbou nástrojů na dosažení těchto cílů*“. [55] Zjednodušeně řečeno, stabilizační funkce se používá k využití veřejných financí, k zabezpečení ekonomického růstu, zaměstnanosti a cenové hladiny.

2 NEFUNKČNÍ STÁT

Pojem stát byl již definován v předchozí kapitole, u definice nefunkčního státu zůstává podstata stejná, avšak se jedná o stát, u kterého správně nefungují některé důležité faktory.

Definice nefunkčního státu nalezneme v odborné literatuře několik. Všechny tyto definice jsou jinak vyjádřené, avšak podstata významu zůstává stejná u všech, jak je tomu i u definice státu. Hlavní myšlenkou definice je, že podstatná část systému nefunguje správně nebo její určité části nepracují správně. Řada autorů definuje nefunkční stát různé, např. Napoleoni, definuje nefunkční stát následovně: „*Země se slabou nebo neexistující centrální mocí. Státy, které nemají státní suverenitu v moderním pojetí, tj. nezpochybnitelnou fyzickou kontrolu nad definovaným územím, ale ani přítomnost správních orgánů v celé zemi a loajalitu obyvatelstva k myšlence státu.*“ [37]

Zjednodušíme-li předchozí definici, tak nefunkčním státem, můžeme nazvat stát, který neplní své základní funkce. Jde o skutečnosti, kdy vláda státu nemá dostatečnou kontrolu nad státem. Vláda nedokáže zajistit základní požadavky a potřeby občanů. V jiném případě se může stát, že centrální moc státu ani neexistuje. K takovým situacím dochází zřídka, ale pokud se tak stane může to být příčinou společenského, hospodářského či politického vývoje. Nejjednodušeji jak možno definovat nefunkční státy je definicí – Státy, které neplní své funkce a povinnosti.

Zjednodušeně tedy můžeme nefunkční stát charakterizovat jako stát, který má určité znaky, jimiž jsou především:

1. ztráta fyzické kontroly státu nad svým územím nebo jeho ovládnutí ozbrojenými skupinami
2. neschopnost poskytovat přiměřené veřejné služby
3. neschopnost komunikace s ostatními státy v mezinárodních vztazích
4. rozpad legitimní moci ke kolektivnímu rozhodování

Jedním z dalších společných znaků nefunkčního státu je celkové selhání ústřední vlády nebo její příliš slabý vliv. Typickým znakem takového státu je potom vysoký stupeň kriminality, korupce a nízkého hospodářského růstu. [75]

Jedna z autorek současnosti, která se zabývá problematikou nefunkčních států, je již zmíněná Napoleoni, která ve své knize Teror, s.r.o. vymezuje hlavní problémy nefunkčních států následovně:

- ✓ Hranice takových států nejsou střeženy ani nijak určeny.
- ✓ Nefunkční státy jsou pustošeny vnitřními boji, či rozděleny zuřivými konflikty ve společnosti.
- ✓ Násilí a trestná činnost je rozšířená a vymyká se kontrole.
- ✓ Korupce je všudypřítomná.
- ✓ V nefunkčních státech vládne bezvládní a chaos.
- ✓ Vládnoucí moc odírá vlastní občany.
- ✓ HDP na hlavu i celé oblasti se prudce snižuje.
- ✓ V některých státech je hlavním zdrojem příjmů výroba a pašování drog, které přináší rychlý zisk pro financování různých ozbrojených skupin. [37]

Nefunkční státy způsobují mnoho rizik pro své občany. Obyvatelé nefunkčních států strádají, ať už fyzicky či psychicky, dále se tyto státy setkávají s uprchlickými vlnami a s tím souvisejí krize v ostatních oblastech daného státu či území, v neposlední řadě pak potýkání s globálními bezpečnostními riziky.

Vlády těchto států jsou slabé a nemají způsobilost dbát na dohled veškerých sfér. Malá autorita a již zmíněné faktory dávají možnost tvorbě negativních vlivů. Do těchto vlivů můžeme zařadit např. šedou ekonomiku, korupci, černý trh, obchod s lidmi, zbraněmi, drogami a ostatní negativní jevy. Jmenovaným konfliktům se pak daří a to zejména v oblastech a regionech, kde vláda neexistuje vůbec nebo jen z části a na potřebné zásahy nemá centrální vláda dostatek finančních prostředků. [74]

Obvyklá terminologie nefunkčního státu znamená, že stát je neúčinný a není schopen prosazovat své zákony jednotně, jelikož se potýká s vysokou mírou kriminality, extrémní politickou korupcí, neproniknutelnou a neefektivní byrokracií a soudní nevykonností.

V angličtině můžeme pojem nefunkční státy přeložit jako „failed states“, což v doslovném překladu znamená „zhroutené“ či „zkrachovalé“ státy. (Dalšími, odstupňovanými přívlastky, jsou označovány různé stupně selhání státu).

Tyto termíny jsou vědci z velké části kritizovány. Pojmy nejsou zcela adekvátní vzhledem k dané problematice, většinou si pod pojmem zkrachovalého či zhroutěného státu

představíme stát, který je na samém dně a není schopen obnovy, avšak my pod pojmem nefunkční stát můžeme vidět stát, který má sice jisté problémy, které ho řadí do kategorie nefunkčních států, jeho ekonomika, politika aj. upadá, avšak je schopen obnovy a řešení své fatální situace.

U nefunkčních států rozeznáváme hned několik fází jejich selhávání. Nejvlivnější typologii rozpracoval Rotberg, který státy dělí na silné (*strong*), slabé (*weak*), hroutící se (*failing*), zhroutené (*failed*) a zkrachovalé (*collapsed*). [11]

3 HISTORIE NEFUNKČNÍCH STÁTŮ

Pojem nefunkčnost státu se používá již od doby, kdy začaly vznikat první státy, avšak samotný pojem nefunkční stát je rázu mladšího. Tento pojem je spojován hlavně s obdobím studené války a není tomu tak náhodou. Ke konci studené války se světem šířila euforie, že OSN bude konečně schopna řešit konflikty ve všech částech světa. Tato ušlechtilá myšlenka byla realizována, avšak už nebyla domyšlena a dotažena do konce. (Někteří zasvěcenci dokonce tvrdí, že snaha OSN o mírové operace byla již na jejich začátku předem zavržena). Prudký nárůst mírových operací byl po první vlně euforie vystřídán tvrdým dopadem. *„Neúspěšné mise OSN v Somálsku, Rwandě a Bosně, prokázaly neadekvátnost mírových operací, pro řešení komplexních vnitrostátních konfliktů postbipolárního světa“*. [20]

Mezi politiky a ekonomy se však hojně hovoří o dalším období, kdy se ve vysoké míře začal užívat pojem nefunkční stát. Někteří jsou přesvědčeni, že tento pojem vznikl až po tragické *„události 11. září 2001, kdy se vnitropolitická situace v Afghánistánu, (v klasickém případě zcela zhrouceného státu) stala konkrétní hrozbou pro mezinárodní stabilitu, přitáhla k tomuto fenoménu pozornost především politických a vojenských stratégů“*. [46]

Po události 11. září 2001, označili představitelé americké administrativy státy, z nichž pocházejí teroristé, jako selhávající, rozpadající se či rozpadlé státy, tedy určitým způsobem nefunkční. Začali poukazovat na to, že tyto státy dávají teroristům a teroristickým hnutím více než vhodné podmínky, pro výskyt útoků, jejich přípravu a poskytují jim úkryt. [74]

„Od roku 1990, války mezi zhroucenými státy a v nich, zabili asi osm milionů lidí, většinou civilistů, další čtyři miliony byly vysídleny. Počet těch, kteří jsou chudí, podvyživení a zbavení základních potřeb, jako je bezpečnost, zdravotní péče a vzdělávání je ve stovkách miliónů“. [2]

3.1 Předcházení a možné způsoby řešení nefunkčnosti státu

Nefunkční státy jsou ve většině případů státy zaostalé, s extrémní chudobou, nefunkční ekonomikou a vysokým procentem nemocí. Způsoby jak lze předcházet a řešit nefunkčnost států závisí především na státech samotných.

K řešením můžeme přistupovat z několika hledisek, např. v boji s extrémní chudobou jsou nasazovány humanitární pomoci, avšak k zlepšení situace v delším časovém měřítku je nutná pomoc rozvojových týmů. Pro správnou pomoc a správné nalezení řešení je zapotřebí vypracovat dlouhodobý plán a nutná realizace strukturálních změn v politice. Humanitární pomoc však není řešením, které by chránilo a zachraňovalo již stát v ději svého rozkladu a tím pádem zabránilo sociálně-politickým katastrofám.

Zhroucené státy prezentují dále problém bezpečnostní, jelikož se stávají pramenem oblastí konfliktu a směřují k ohrožení bezpečí celého kraje. Nefunkční státy mají vysokou míru kriminality, nelegálního obchodu a globálního terorismu. Další z hlavních řešení je tedy předcházení vysoké míry kriminality a ilegálního obchodu a jejich možné způsoby řešení. Těmto nelegálním praktikám se však daří daleko více ve státech, které se počínají nebo jsou v určité fázi rozkladu na rozdíl od států již zhroucených. [73]

Humanitární, rozvojové a bezpečnostní strategie a mezinárodní organizace jsou možnými způsoby, jak řešit situaci zhroucených států. Záleží však na přístupu dané organizace a výsledcích jejich snah. Samozřejmě jako veškerá činnost i humanitární činnost vyžaduje značné peněžní prostředky, kterých jak víme je pro potřebné projekty vždy poskromnu.

V současnosti mezi sebou autoři polemizují o možných způsobech obnovy těchto států, avšak možnými variantami řešení mohou být např.:

1. Nedělat nic. (toto, řešení je nejsnazším, ale zároveň nejméně pravděpodobným. Obyvatelé zhrouceného státu, mohou doufat a čekat, že ignorováním dlouhodobého problému se situace sama vyřeší. Z praxe však víme, že samovolné řešení problémů neexistuje).
2. Pokus o izolaci zkrachovalého státu (možnost, která již stojí úsilí a peníze a vyžaduje komunikaci a monitoring eventuálních hrozeb).
3. Rozdělení zhroucených států na samostatné části (rozdělení státu na malé části a v nich se pokusit o obnovu, ať už nic neděláním či intervencí vlády).
4. Integrace zkrachovalého státu do většího subjektu (např. integrace do EU či dalších organizací).

5. Zavedení nadnárodní mezinárodní autority.
6. Poskytnutí určité formy sousedského dohledu (země sousední, by měly mít snahu na řešení problémů).
7. Poskytnutí pomoci jedné straně, při konfliktu a víra ve změnu vztahů v zemi
8. Ekonomický rozvoj, záchrana životů a čelení hrozbám transnacionálním. Mezinárodní intervence, může mít za následek přestavbu země. Tento případ, však není možným způsobem řešení pro všechny zhroucené státy (v některých zemích ho nelze uplatnit). [12]

I přestože jsou zde vyjmenovány různé rady a body, jak předcházet nefunkčnosti státu samotná realizace je pak vždy adekvátní, dle daného stupně poškození a snahy státu o obnovu. Zajímavá je pak myšlenka a přístup Colliera, který napsal: *„Zatím pro tyto země neexistuje žádná cesta rychlého vývoje. Podíváme-li se nazpět, zdá se, že mezinárodní společenství udělalo chybu, když umožnilo, aby se hospodářsky nesoběstačné oblasti staly nezávislými státy. Toto rozhodnutí však už nelze změnit, a proto musíme nést jeho důsledky.“* [6]

4 INDEXY

Pro potřeby této bakalářské práce byly vybrány čtyři konkrétní indexy, které nejlépe hodnotí vzniklou situaci v daném státě. Zvolené indexy byly vybrány, jelikož jsou známými a nejvíce vystihujícími správné určení a definování míry problému.

Nejznámější a nejvyužívanější vzhledem k množství odkazů v různých zdrojích je index nefunkčních států (*FSI – failed security index*). Ten je složen z celé řady ukazatelů, které jsou složeny z dílčích ukazatelů a stabilních funkcí státu. [49]

Dalšími indexy, které budou pro potřeby této práce použity, jsou index lidského rozvoje (*HDI – human development index*), index lidského bezpečí (*HSI – human security index*) a v neposlední řadě index lidské bídy (*HPI – human poverty index*).

Pro potřeby této práce budou indexy nejdříve rozděleny, vysvětleny a v druhé části práce vybrané z nich aplikovány na jednotlivé zvolené africké státy.

4.1 Ekonomické a sociální aspekty nefunkčních států

Hlavní příčiny nefunkčního státu, můžeme rozdělit na dvě sféry a to na:

- ekonomické aspekty
- sociální aspekty.

Mezi sociální aspekty nefunkčních států řadíme špatné zdravotnictví, školství, hladomor, nemoci aj. Do aspektů ekonomických patří samozřejmě neblahá ekonomická situace a s ní související navazující faktory, jako je např. vysoká nezaměstnanost, klesající HDP¹, vysoká míra inflace a v některých zemích dokonce neexistence vlády či prakticky její nulová pravomoc. Vybrané africké země, jimž bude tato práce věnována, splňují všechny z výše uvedených aspektů nebo alespoň jejich značnou část.

Pokud chceme stát označit jako padlý (nefunkční, slabý, zhroutený, apod.) musí splňovat alespoň 9 z celkem 12 platných identifikátorů, které jsou definovány FFP. Tyto identifikátory jsou rozděleny do třech skupin: ekonomické, sociální a vojensko-politické. Do ekonomických indikátorů řadíme: nerovný ekonomický rozvoj, prudký ekonomický pokles a chudobu. [15] Do sociálních indikátorů patří: masivní pohyb uprchlíků, demografické tlaky, historické křivdy vnitřně přesídlených lidí nebo trvalý odliv populace. Mezi vojensko-politické indikátory patří: progresivní zhoršování státních služeb, delegitimizace státu, porušování

---

¹ Hrubý domácí produkt (GDP), je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky.

lidských práv a nenaplnování vládního práva, fragmentace státních elit, slabý bezpečnostní aparát a intervence externích aktérů. [19],[60]

4.2 Index nefunkčních států (FSI)

Index nefunkčních států (FSI) je v této práci zastoupen z pozice centrální správy. Od roku 2005 je časopisem Foreign Policy a Fondem pro mír (FFP), počítán a zveřejňován zahraniční a bezpečnostní index (HSI), který vytváří seznam hroutících se a již zhroutených států. [2]

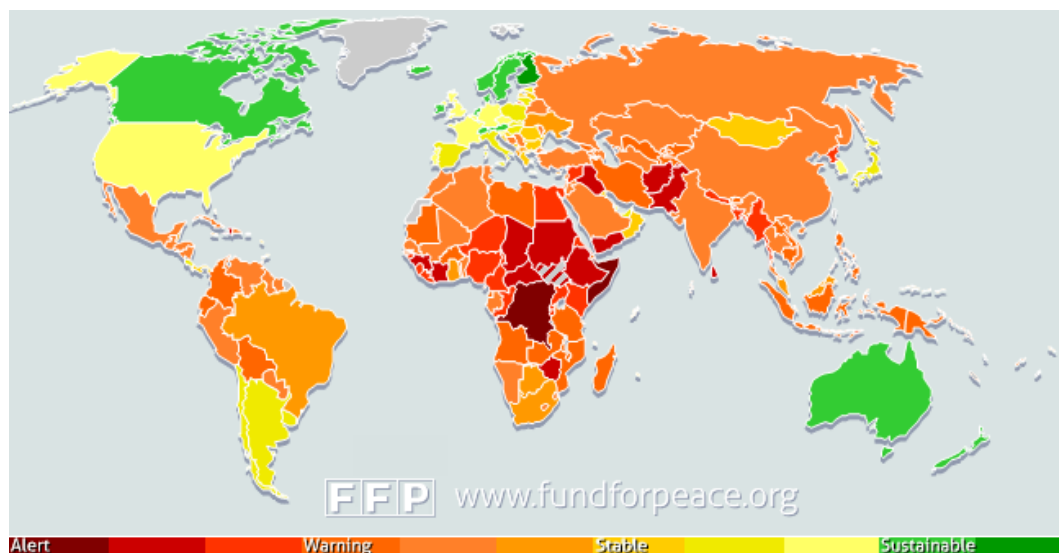
FFP dělí hroutící se a již zhroutené státy, dle jejich stupně rozpadu na 4 základní skupiny. Do první skupiny jsou zařazeny státy s nejkritičtější situací (*alert*), do druhé skupiny státy, ve kterých zatím nebyl prokázán úpadek, avšak se nacházejí v situaci, kdy jim do možného zhroutení schází jen málo, panuje v nich tzv. varovná situace (*warning*), do třetí skupiny spadají státy označovány jako průměrné (*moderate*), do skupiny poslední jsou pak zařazeny státy ve kterých je situace udržitelná (*sustainable*). [14]

FSI používá 12 ukazatelů, tzv. ukazatelů zranitelnosti, které jsou rozděleny do třech skupin tyto skupiny se skládají ze čtyř sociálních ukazatelů, dvou ekonomických a šesti politických, jež jsou předmětem zvláštního zájmu.

Jak již bylo uvedeno, pozice tohoto indexu se zakládají na 12 ukazatelích státní zranitelnosti. Tyto ukazatele však nejsou určeny k předpovědi toho, kdy státy mohou zažít násilí nebo kolaps. Měří náchylnost státu ke kolapsu nebo konfliktu. Země označeny červeně (*alert*), musí být velice ostražitě (FSI dosahuje 90 nebo více), oranžové státy (situace *warning*) by si měly dávat pozor (FSI 60 nebo více), žlutě označené státy (*moderate*) mají střední výstrahu (FSI 30 nebo více). Poslední zónou je zóna zelená (*sustainable*), která zahrnuje země s výsledkem FSI 29,9 nebo méně. [21], [15]

Situace je znázorněna na mapě, která vyobrazuje výsledky za rok 2012 (viz obrázek 1), jež časopis FFP pravidelně vydává a uvádí ve své výroční zprávě. Dle výše vysvětlených pojmů, pak můžeme jednotlivé země zařadit do 4 výše uvedených skupin. Z obrázku 1 je patrné, že nejvíce takto postižených zemí se nachází na africkém kontinentu, na jehož analýzu bude tato práce zaměřena. Další nejvíce postiženou oblastí je Afganistán a jeho sousední země.

Obrázek 1: Mapa světa – FSI za rok 2012

Zdroj: [58]

Dané kategorie FSI zobrazují některé funkce, jejichž společnosti a instituce jsou zranitelné k neúspěchu. U některých obyvatel ve žluté zóně může nebezpečí k násilí růst rychlejším tempem, než u lidí v zóně oranžové či červené. Naopak u některých obyvatel v červené zóně (jenž je kritická), mohou být vykazovány zřetelné pozitivní známky oživení nebo se jejich stav zhoršuje jen velmi pozvolným tempem a umožňuje obyvatelům, se na nadcházející situaci připravit a přijmout zmírňující strategie. [60]

4.2.1 Sociální ukazatele

Oblast sociálních ukazatelů se zaměřuje na sociální prostředí státu. Tato oblast se soustředí na hustotu obyvatelstva ve vztahu k zásobování potravinami a udržitelného zdroje života.

Následující tlaky jsou vyvolány určitými skupinami lidí, jimiž jsou např. ojedinělá náboženství, některé ekonomické produktivity a sociální interakce. U sociálních ukazatelů definujeme následující složky: [49]

- I. Demografické tlaky
- II. Masivní pohyb uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, způsobující komplexní humanitární krizi
- III. Nenávist mezi skupinami obyvatel
- IV. Obyvatelstvo, které je trvale na útěku

- I. Demografické tlaky, tlaky vyplývající z vysoké hustoty obyvatelstva ve vztahu k zásobování potravinami a dalšími prostředky k udržení života. Dále tlaky ze strany obyvatel v osídlení a fyzickém nastavení včetně sporů o hranice, vlastnictví nebo vytiženost půdy, dopravní dostupnost prodejen, kontrolu náboženských nebo historických památek a blízká hrozba rizika životního prostředí.
- II. Masivní pohyb uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. V důsledku náhodného nebo cíleného násilí či represe, které způsobují nedostatek potravin, nemoci, nedostatek pitné vody, konkurenci a nedostatek veřejného bydlení, které mohou mít za následek větší humanitární a bezpečnostní problém a to jak v rámci jednotlivých zemí tak mezi nimi.
- III. Nenávist mezi skupinami obyvatel, na základě nedávných nespravedlností, které se datují po staletí, včetně beztrestných zvěrstev proti komunitám nebo specifickým skupinám vybraným státními orgány nebo dominantním skupinám. Skupiny veřejně obětí beránek, kteří věřily a získaly bohatství, postavení a moc o čemž svědčí vznik nenávisti, autorské, stereotypní nebo nacionalistické politické rétoriky.
- IV. Obyvatelstvo, které je trvale na útěku, "odliv mozků", intelektuálů, odborníků a politických disidentů a dobrovolná emigrace "střední třídy". Růst exilu a krajanských komunit jsou také používány, jako součást tohoto ukazatele. [60]

4.2.2 Ekonomické ukazatele

V této oblasti je kladen zájem o ekonomii práva. Týká se zemí chudých a nízké úrovně vzdělání obyvatelstva. Mimo to se zabývá zaměstnaností a tím jaké skupiny jsou nejčastěji řazeny do skupin nezaměstnaných. [48]

Zde definujeme dvě skupiny:

- V. Nerovnoměrný ekonomický rozvoj podél skupinových linek
- VI. Prudký hospodářský pokles [60]
- V. Stát může selhávat v okamžiku, při němž dochází k ekonomické polarizaci společnosti ke zvětšování odlišností mezi jednotlivými skupinami obyvatel. Udané rozdíly se pak dále odrážejí ve stanovisku ke vzdělání k možnostem získat práci a odrážejí se na společenském statutu člověka. Přibývá tak počet obyvatel žijících v chudobě, uvnitř je vysoká hladina dětské úmrtnosti a ngramotnosti. Rozpor mezi

jednotlivými skupinami ve společnosti, pak může ústit v rétoriku, jež staví své základy na etnické odlišnosti a indikuje obavy z občanské války.

- VI. Obvyklé ekonomické ukazatele mají úlohu, jenž slouží analýze jednotlivých států a vyhodnocení států nefunkčních. Pozornost by měla být prudce zvýšena, pokud se rychle snižuje HDP na obyvatele, krachují podniky, roste státní dluh, mizí zahraniční investice, klesají ceny komodit, roste černý obchod, devaluje se národní měna či uniká kapitál. Ve své pokročilé etapě pak ekonomický pokles dostává společenský rozměr a to zejména tím, že lidé jsou nuceni doplácet na chyby svého státu. Stát není schopen dostát svým závazkům vůči zaměstnancům státních podniků nebo vůči svým občanům. [76]

4.2.3 Politické ukazatele

Zahrnují juvenilní právo a legitimitu státu. Řeší do jaké míry je stát schopen poskytnout extrémní veřejné statky. [48]

- VII. Kriminalizace nebo delegitimizace státu
- VIII. Progresivní zhoršení veřejných služeb
- IX. Rozsáhlé porušování lidských práv
- X. Bezpečnostní aparát jako "stát ve státě"
- XI. Vzestup frakčních elit
- XII. Intervence jiných států nebo vnějších faktorů
- VII. Kriminalizace nebo delegitimizace státu: endemická korupce vládnoucí elity a odolnost vůči transparentnosti, odpovědnosti a politické reprezentaci. Zahrnuje veškerou rozšířenou ztrátu důvěry v populárních státních institucích a procesech.
- VIII. Progresivní zhoršení veřejných služeb: Zmizení základních funkcí státu, které slouží lidem včetně opomenutí chránit občany před terorismem a násilím a poskytovat jim základní služby, jako je zdravotnictví, školství, kanalizace, veřejná doprava. Také pomoc státního aparátu pro agentury, které slouží vládnoucím elitám, jako jsou bezpečnostní síly, prezidentský personál, centrální banky, diplomatické služby, celní a sběrné agentury.

- IX. Rozsáhlé porušování lidských práv: Vznik autoritativní, diktátorské nebo vojenské vlády, ve které jsou ústavní a demokratické instituce a procesy pozastaveny nebo zmanipulovány. Ohniska jsou politicky inspirována (na rozdíl od kriminálních) násilím proti nevinným civilistům. Rostoucí počet politických vězňů a disidentů, kterým byl odepřen spravedlivý proces v souladu s mezinárodními normami a postupy. Jakékoliv rozšířené zneužívání právních, politických a sociálních práv, včetně těch jednotlivců, skupin či kulturních institucí (např. obtěžování tisku, politizace soudnictví, vnitřní použití armády k politickým cílům, veřejné potlačování politických odpůrců, náboženské či kulturní pronásledování).
- X. Bezpečnostní aparát jako "stát ve státě": vznik elitních nebo stoupeneckých stráží, které fungují beztrestně. Vznik státem podporovaných nebo státem podporované soukromé milice, které terorizují politické oponenty, podezřelé "nepřátele" nebo civilisty, kteří sympatizují s opozicí. "Armáda v rámci armády", která slouží zájmům dominantní vojenské nebo politické skupiny. Vznik soupeřících milicí, partyzánských sil nebo soukromých armád v ozbrojeném boji nebo vleklé násilné kampaně proti bezpečnostním složkám státu.
- XI. Vzestup frakčních elit: fragmentace vládnoucích elit a státních institucí podél skupinových linek. Použití agresivní nacionalistické rétoriky vládnoucí elity, zejména destruktivní formy společné šovinismu či společenské solidaritě (např. "etnické čistky").
- XII. Intervence jiných států nebo vnějších faktorů: vojenské nebo polovojenské zapojení do vnitřních záležitostí státu ohrožených vnějšími armádami států, občanskými skupinami nebo subjekty, které mají vliv na vnitřní rovnováhu moci nebo řešení konfliktu. Zásah dárců zvláště pokud je zde tendence k nadměrné závislosti na cizí pomoci a mírových misích. [60]

Každý z výše uvedených ukazatelů se hodnotí samostatně a to v intervalu mezi <0,10>. Hodnota 0 je považována za nejnižší váhu a hodnota 10 pak za nejvyšší. Souhrnný výsledek je potom zjištěn jako suma jednotlivých 12 ukazatelů. Nejvyšší možné dosažené bodové hodnocení je 120 bodů celkem. Hodnota skóre vytyčuje sumární úspěšnost daného státu. Skóre každého státu se potom každoročně mění dle situace, a to jak k horšímu tak k lepšímu, (viz tabulka 1). V tabulce 1 je pak dále znázorněn přehled 5. nejhorších států a jejich umístění za rok 2012.

Tabulka 1: Pět nejhůře hodnocených států pomocí FSI za rok 2012

Pořadí	Země	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	celkem
1.(0)	Somálsko	9.8	10.0	9.6	8.6	8.1	9.7	9.9	9.8	9.9	10.0	9.8	9.8	114.9
2. (-2)	DRC	9.9	9.7	9.3	7.4	8.9	8.8	9.5	9.2	9.7	9.7	9.5	9.6	111.2
3. (0)	Súdán	8.4	9.9	10.0	8.3	8.8	7.3	9.5	8.5	9.4	9.7	9.9	9.5	109.4
4. (+2)	Čad	9.3	9.5	9.1	7.7	8.6	8.3	9.8	9.5	9.3	8.9	9.8	7.8	107.6
5. (-1)	Zimbabwe	9.0	8.4	8.7	9.0	8.9	8.9	9.4	9.1	8.9	8.7	9.8	7.5	106.3

Zdroj: vlastní zpracování podle [57]

Mohlo by se zdát, že státy které jsou definovány jako hroutící se nebo již zhroutené, mění svou pozici pouze k horšímu, avšak z výše uvedené tabulky je patrné, že jejich situace se může též zlepšovat, příkladem takového státu je např. Čad, jehož situace se za jeden rok zlepšila hned o několik pozic, naopak můžeme sledovat, že některé státy zaznamenaly během jednoho roku nevídaný pokles, např. Demokratická republika Kongo. (Pokles či růst daného státu oproti roku 2011 je uveden v prvním sloupci tabulky 1).

4.3 Index lidského rozvoje (HDI)

Pokusem o vyjádření kvality lidského života je human development index (HDI) neboli index lidského rozvoje. Tento index, funguje na principu porovnání údajů o chudobě, gramotnosti, vzdělání, střední délce života, porodnosti a dalších faktorech, jejichž vypracováním se zabývá OSN. HDI tak měří potenciální sociální prosperitu.

Index zkonstruoval pákistánský ekonom roku 1990, Mahbub al Hak. OSN jej začala používat od roku 1993 [23],[72]

Index lidského rozvoje vychází z HDP na osobu, z úrovně dosaženého vzdělání a předpokládané délky našeho života. Seskupeny do jednoho výstupu indexu jsou především: průměrná očekávaná délka života při narození, jelikož tento ukazatel nejlépe hodnotí veškeré vlivy, (zahrnuje totiž všechny vlivy) a to jak negativní tak i pozitivní, které mají vliv na naše zdraví, dále je sem řazena úroveň vzdělanosti, jež je stanovena jako podíl gramotné populace a jako sdružený podíl populace z příslušné věkové skupiny navštěvující školy prvního, druhého a třetího stupně, nakonec obsahuje index hmotné životní úrovně, jenž je vyjádřen jako HDP na osobu v USD v přepočtu na paritu kupní síly. [31],[20]

Naděje na dožití při narození je vypočtena pomocí HDI, s použitím jeho složky a to minimální hodnota dožití - 20 let a maximální hodnota dožití 83,57 let. Tyto hodnoty jsou pozorovány ve všech zemích v časové řadě, let 1980 – 2012. Konstrukce HDI má své přesné údaje, (viz tabulka 2).

Tabulka 2: Konstrukce HDI

Dimenze lidského rozvoje	Ukazatel	Index dimenze	Minimální hodnota	Maximální hodnota
Zdraví	Očekávaná délka života při narození	Index očekávané délky života	25 let	85 let
Vzdělání	Podíl gramotných na dospělé populaci	Index vzdělání	0 %	100 %
	Složený hrubý podíl zapsaných ke studiu		0 %	100 %
Životní úroveň	HDP na osobu (PPP USD)	Index HDP	100 PPP USD	40 000 PPP USD

Zdroj: vlastní zpracování podle [32]

4.3.1 Faktory určující HDI

Faktory určující HDI, byly do roku 2010 rozděleny následovně.

Do roku 2010 se do faktorů určujících HDI zahrnovaly údaje státu ve třech základních ohledech, vůči dalšímu potenciálnímu rozvoji lidských zdrojů:

1. Střední délka života.
2. Gramotnost obyvatelstva staršího 15 let (2/3 hodnoty indikátoru) a počet přihlášených dětí na školy prvního, druhého a třetího stupně (1/3 hodnoty indikátoru).
3. HDP na 1 obyvatele v paritě kupní síly (USD).

Faktory, určující HDI jsou od roku 2010 následovné:

1. Délka života a úroveň zdravotní péče: předpokládané vůči dalšímu potenciálnímu rozvoji = index očekávané délky života a úroveň zdravotní péče
2. Přístup ke vzdělání: střední a předpokládaná délka edukace = index vzdělání
3. Životní standard: Hrubý národní důchod = index hrubého národního důchodu [22]

Index HDI je získáván jako průměr tří základních složek, ze kterých je tvořen. (U případu úrovně vzdělanosti je složce gramotnosti přiřazena 2/3 váha a kombinované školní docházce je přiřazena váha 1/3). Můžeme pak tedy definovat vztah:

$$\text{HDI} = (\text{délka života} + 2/3 \text{ gramotnosti} + 1/3 \text{ školní docházky} + \text{HDP}) / 3 \quad (1)$$

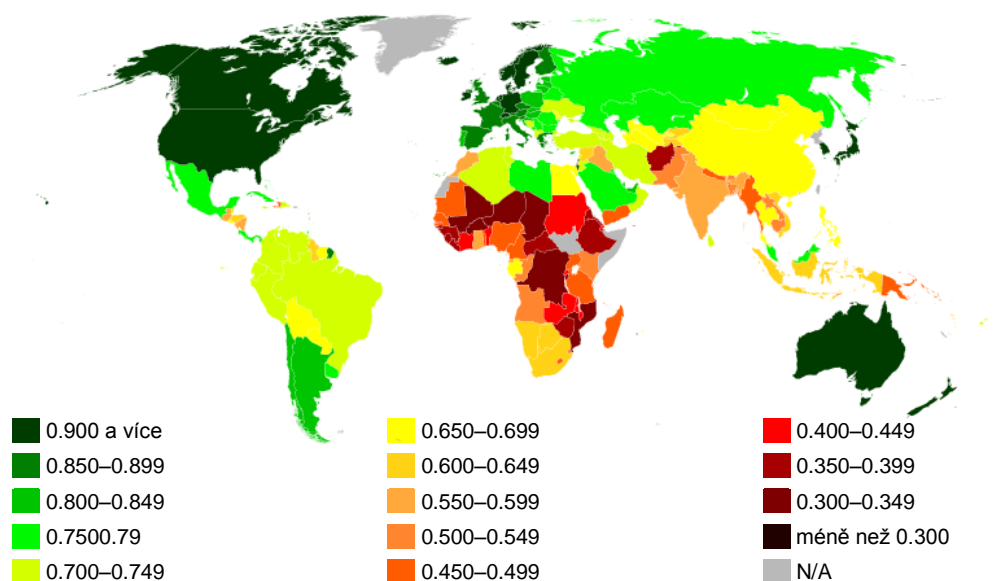
Rozpětí hodnot HDI je mezi hodnotami 0 až 1. Kde hodnota blízko 1 je rovna nejvyššímu stupni rozvoje, tedy nejvyspělejšímu státu. Státy lze pak rozdělit do 3 skupin, dle daného výsledku. Jednotlivé rozdělení a kategorie uvádí tabulka 3.

Tabulka 3: Kategorie HDI

nejvyšší kategorie ➡ státy s vysokou úrovní lidského života	HDI = 0,8 až 1
střední kategorie ➡ státy se střední kategorií lidského života	HDI= 0,5 až 0,79
nejnižší kategorie ➡ státy s nízkou úrovní lidského rozvoje	HDI= 0,5

Zdroj: vlastní zpracování

V roce 2012 bylo do výpočtu indexu HDI zahrnuto 187 zemí, stejně jako v roce 2011. Přičemž v roce 2010 bylo do výpočtu zahrnuto pouze států 169 a to z důvodu datového omezení. Jednalo se o státy Marshallovy ostrovy, Monako, Nauru, Severní Korea, Korejská republika, San Marino, Somálsko, Jižní Súdán a Tuvalu. Mapa znázorňující HDI za rok 2012 (viz obrázek 2) ukazuje, že nejhorší pozice opět zaujímají státy africké a po nich vybrané státy asijské.

Obrázek 2: Mapa světa – HDI za rok 2012

Zdroj: [33]

Z tabulky 4 je pak patrný žebříček 5 nejhorších států indexu HDI za r. 2012. Z uvedené tabulky můžeme definovat, že 100 % států je afrických (dle tabulky přílohy B, je 99 % států afrických a pouze 1 % zemí ostatních – konkrétně Afganistán).

Tabulka 4: Pozice 5 nejhorších států – HDI 2012

Pořadí	Země	HDI	Změna oproti roku 2011
1.	DRC	0.304	1.67 %
2.	Niger	0.304	2.36 %
3.	Čad	0.340	1.19 %
4.	Burkina Faso	0.343	0.88 %
5.	Mali	0.344	-0.86 %

Zdroj: vlastní zpracování podle [21]

Příčin vedoucí pozice afrického kontinentu je hned několik, jako hlavní můžeme uvést chudobu, což vede k nedostačující zdravotnické péči, dalším problémem je hladomor a s ním jsou spojeny další nedostatky vedoucí k nejrůznějším onemocněním. Nejrozšířenější nemocí světa je pak AIDS, malárie, úplavice, tyfus a mnohé další. Dalšími faktory snižujícími průměrnou délku života, jsou války a nedostatečná vzdělanost obyvatelstva. Africké státy mají též nejnižší hodnotu HDP na obyvatele na celém světě.

4.4 Index lidské bezpečnosti (HSI)

Pojem lidská bezpečnost je jedním z nově vznikajících paradigmat moderní společnosti. Je klíčovým pojmem pro chápání globálních zranitelností, jejichž zastánci zpochybňují tradiční pojetí národní bezpečnosti. Lidská bezpečnost míní, že pohledy lidí jsou zaměřeny na bezpečnost, jenž je nutná pro národní, regionální a globální stabilitu.

Koncept lidské bezpečnosti je nově vznikajícím pojmem, jenž se vynořil ze Studené války. Multi-disciplinární chápání bezpečnosti zahrnuje řadu oblastí, především výzkumu, rozvojových studií, mezinárodních vztahů, strategických studií a lidských práv. Pojmu lidská bezpečnost se ve své publikaci „People, States and Fear“, věnuje Buzan, kde popisuje a analyzuje přístup k lidské bezpečnosti, jenž je dle něj vysoce holistický. Jeho analýza lidské bezpečnosti je konstruktivní v tom, že neprovádí celkové shrnutí, ale zkoumá každý prvek zvlášť, což zahrnuje výzkum jednoho bezpečnostního prvku za druhým, aby byly informace lépe zhodnoceny a shrnuty až v závěru. Buzan dále tvrdí, že bezpečnostní problémy, v nichž, jednotlivci, státy a systémy hrají zásadní roli, by nemusely existovat, kdyby ekonomické,

společenské a environmentální faktory fungovaly spolehlivě a dokonale. Stejně tak jako faktory politické a vojenské, jež jsou nezbytné pro správné fungování státu. [3]

Aby mohla existovat lidská bezpečnost, musí být odstraněny globální nerovnosti. Existovat spolupráce mezi zahraničními politikami zemí a jejich přístup k celosvětovému zdraví. Nicméně jak to již ve světě bývá, zájem státu vždy zastíní zájem lidí.

Z pojmu lidská bezpečnost pak vznikl nově užívaný index lidské bezpečnosti neboli HSI. HSI index byl poprvé vydán 9. prosince 2010. [26] A v této práci je zastoupen z pozice bezpečnosti a jejího srovnání.

Index lidské bezpečnosti zahrnuje 232 zemí a reprezentuje aktuální a nedávné situace. HSI index vychází z indexu HDI, (vzájemný vztah HD a HS lze také porovnávat, tato skutečnost je zobrazena v tabulce 5.) a v současné době nemá takovou pozici a dostatek aktuálních údajů, aby mohly být každoročně zveřejňovány a ilustrovány nové výsledky, jak je tomu např. u HDI a FSI a to především proto, že společnost se nemění tak rychle a nelze tak přesně zaznamenat a smysluplně zanalyzovat dané výsledky. [26]

Tabulka 5: – vztah a rozdíl mezi HD a HS

Proměnné	Human development	Human security
Hodnoty	Blahobyt	Bezpečnost, stabilita, udržitelnost rozvoje zisků
Orientace	Se pohybuje dopředu, je progresivní a agregátní: "Společně stoupat"	"Musíme si pomáhat"
Časový rámec	Dlouhodobý	Kombinuje krátkodobá opatření k řešení rizik s dlouhodobým úsilím prevence.
Obecné cíle	Růst z vlastního kapitálu. Rozšíření volby a možnosti lidí vést svůj život.	"Pojištění" - poklesy z bezpečnosti. Identifikace rizik, prevence, zabránění a zabývání se příčinami, příprava ke zmírnění a odpužení času, kdy dojde ke katastrofě
Cíle politiky	Posílení, udržitelnost, spravedlnost a produktivita	Ochrana a podpora lidského přežití (svoboda bez strachu), každodenní život (svoboda bez nedostatku), zamezení pokořování (život a důstojnost)

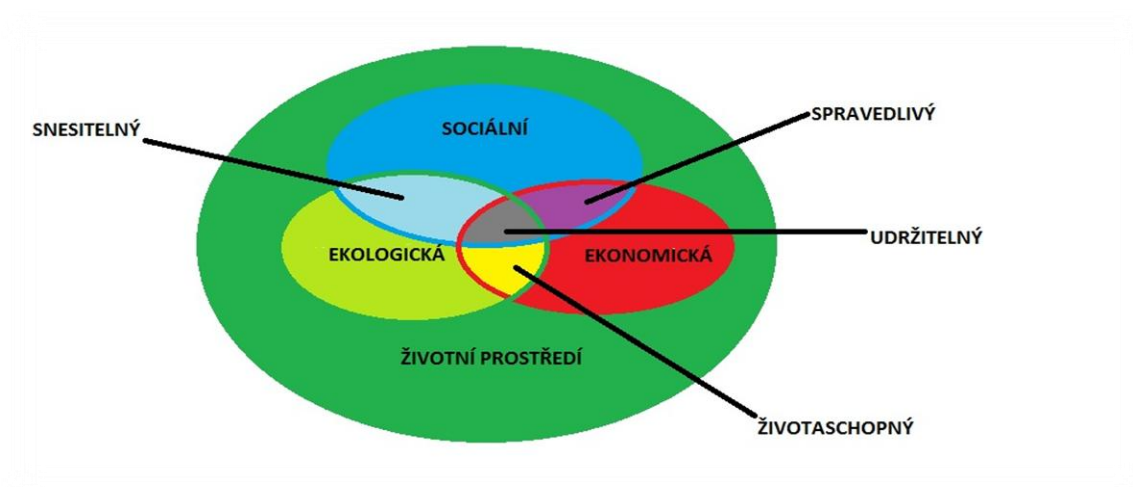
Zdroj: vlastní zpracování

Index HSI je výsledkem více jak 25 letého vývoje. První známky byly zveřejněny na konferenci *“Towards a Sustainable and Creative Humanosphere“* v roce 2008. [26]

Další verze byly uskutečněny v hospodářské a sociální komisi OSN pro Asii a Tichomoří a to v roce 2009. Nakonec vznikla tzv. „HSI verze 2“, která byla vydána v roce 2010 a je využívána i v současnosti. [62]

Index lidské bezpečnosti si klade za cíl charakterizovat bezpečnost jednotlivce nebo skupiny a jejich domova v obci, zemi a státu. Každý by měl mít právo na dobré zacházení,

vzdělání, zdraví, bezpečnost a klidný život. Index je koncepčně zarámovaný v trojici skupin: ekonomické, environmentální a sociální sítě, viz obrázek 3.

Obrázek 3: Propojení ekonomických, environmentálních a sociálních aspektů

Zdroj: vlastní zpracování

Složení indexu HSI:

1. Ekonomický index:

- HDP na obyvatele, upravené pro stanovení ceny ("v paritě kupní síly").
- Rovnost rozdělení příjmů.
- Finančně-ekonomické vládnutí (nebezpečí strádání neudržitelného obchodu, dluhu nebo katastrofické pohromy správy zdravotní péče).

2. Index životního prostředí:

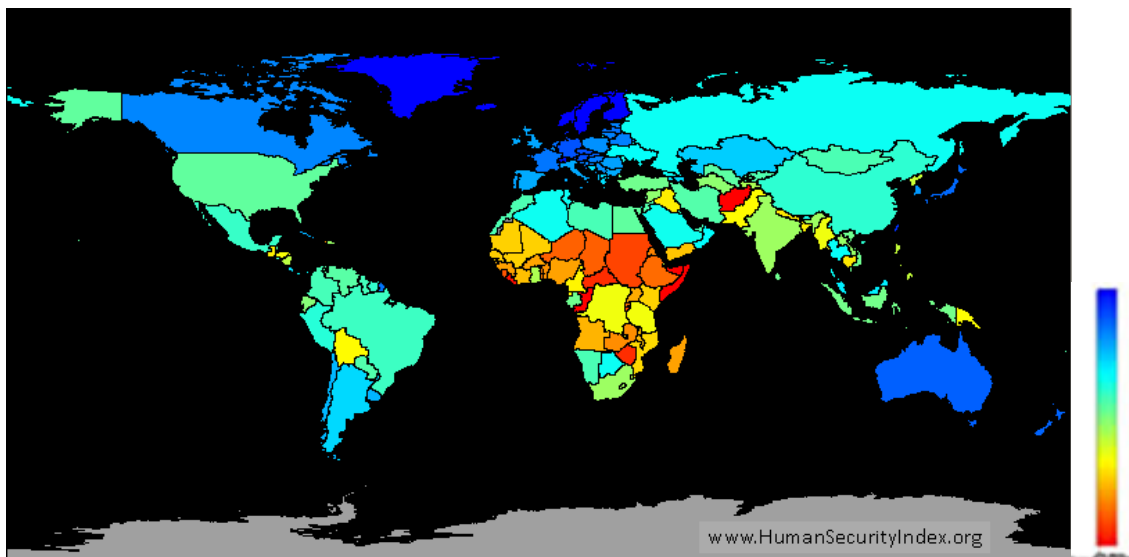
- Chyba zabezpečení ochrany životního prostředí.
- Ochrana životního prostředí (čistá voda, atd.), politiky a doručování.
- Udržitelnost životního prostředí.

3. Sociální index:

- Zdraví.
- Vzdelávání a posílení informací.
- Ochrana a benefity z rozmanitosti.
- Mírumilovnost.
- Správa věcí veřejných, včetně ochrany před nezákonnými a korupčními praktikami.
- Bezpečnost potravin.

Výsledky indexu HSI jsou stejně jako u HDI měřeny na stupnici od 0 do 1. Správně by měla daná země zahrnovat tzv. balíček, obsahující mírumilovnost, spravedlivé podmínky pro všechny lidi a dlouhodobě udržitelný způsob života. Ve většině zemí je alespoň jedna z uvedených složek relativně silná, ale zároveň vykazuje jeden nebo více nedostatků. [26]

Na obrázku 4. je vyobrazena mapa světa za použití indexu HSI. Nejhorší pozici zaujímají státy vyobrazeny červeně, až po státy modré, jenž zaujímají situaci nejlepší (viz legenda). Opět je z obrázku patrné, že nejhorší pozice jsou přiřazeny státům africkým.

Obrázek 4: Mapa světa – HSI index

Zdroj: [26]

Konkrétní státy umístěny na nejhorších pěti pozicích, jsou potom vyobrazeny v tabulce 6. Přestože je práce zaměřena na výsledky z r. 2012, u indexu HSI nebylo tyto údaje možno dohledat. Jak již bylo zmíněno výše, HSI není počítán a zveřejňován každoročně, jak je tomu u ostatních indexů.

Tabulka 6: HSI index 5 nejhorších států za rok 2010

Pořadí	Název země	HSIv2	Ekonomický index	Index životního prostředí	Sociální index
1.	Guinea	0,446	0,419	0,467	0,453
2.	Komory	0,442	0,271	0,576	0,479
3.	Benin	0,438	0,465	0,432	0,417
4.	Zambie	0,438	0,389	0,444	0,480
5.	Haiti	0,436	0,377	0,533	0,398

Zdroj: vlastní zpracování podle [26]

4.5 Index lidské chudoby (HPI)

4.5.1 Chudoba

Pro správné pochopení indexu lidské chudoby je stěžejním faktem samotné vysvětlení pojmu chudoba. Chudoba je v současné době stále víc chápána jako hlavní ekonomický problém. Vytváří spoustu ekonomických nákladů a to např. náklady obětované příležitosti, náklady na poskytování sociální péče a soukromých externích nákladů spojených s vyloučením z běžné hospodářské činnosti, jakož jsou náklady na nezaměstnanost, kriminalitu a špatný zdravotní stav. Široké bariéry tak brání hospodářskému rozvoji. [44]

Rozeznáváme dva druhy chudoby:

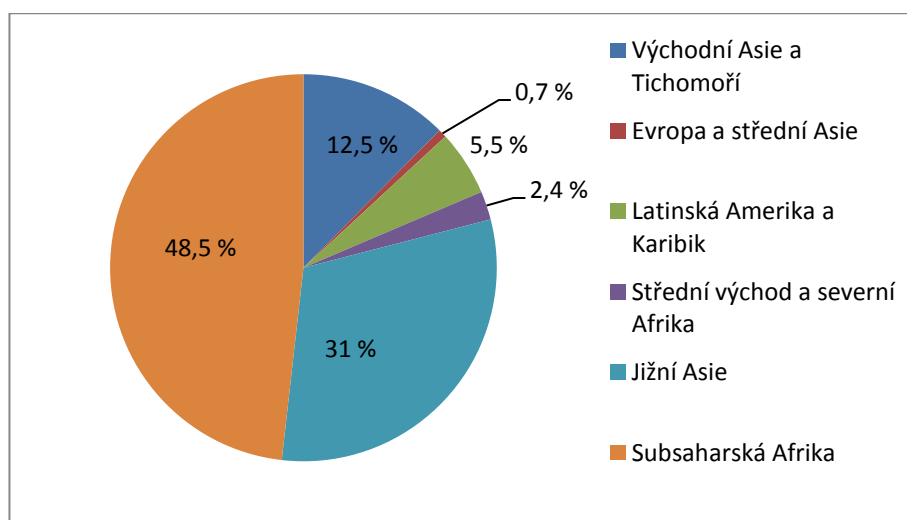
Absolutní chudoba

Chudoba, jenž nesouvisí s konkrétními hospodářskými či sociálními kontexty. Jinými slovy se jedná o obecnou definici chudoby, jenž je závazná ve všech zemích a veškerých ekonomikách. Vymezení přesné definice je velmi obtížné. Jednou z nich může být např. „*nemožnost existovat*“ neboli nemožnost základních faktorů potřebných k přežití, tj. nemožnost jíst, pít, mít přístřeší a oblečení. Společným znakem extrémní chudoby je příjem nižší než 1,25 USD na den. Extrémní chudobu pak dále můžeme definovat, jako neschopnost koupit si jídlo a oblečení.

Relativní chudoba

Může být prezentována, jako chudoba, která je nejlépe chápána v relativním způsobu. Tzn. „to co je špatné v New Yorku, není stejné jako v Bombaji“. Jeden z přístupů je znám jako „deprivace“, chudí jsou definováni jako ti, kteří nejsou připraveni čerpat z výhod moderního světa a moderního hospodářství, jako je čistá voda a vzdělávání. [44]

Míra chudoby ve světě za rok 2012 je zobrazena na následující obrázku. Na obrázku 5, je vyobrazen graf, který představuje souhrn kontinentů světa a jejich procentuální zastoupení bídy. Nejvyšší zastoupení má opět kontinent africký se skoro 50 % celkové světové bídy, oproti tomu nejlépe je na tom kontinent evropský, se zastoupením necelého 1 %. Při porovnání těchto dvou údajů se jedná o markantní rozdíl a značnou nerovnováhu.

Obrázek 5: Graf chudoby k poměru 1,25 USD za den (PPP) v %

Zdroj: vlastní zpracování podle [45]

4.5.2 Human poverty index (HPI)

Index lidské chudoby, který byl zaveden v roce 1997 je indexem složeným, který hodnotí tři prvky deprivace v zemi a to: dlouhověkost, znalosti a slušnou životní úroveň.

Rozeznáváme dva druhy indexu:

- HPI – 1, který měří chudobu v rozvojových zemích.
- HPI – 2, který měří chudobu v OCED vyspělých ekonomikách.

Index lidské chudoby používá OSN pro správnou indikaci životní úrovně v dané zemi. Každý rok OSN publikuje seznam zemí, jež jsou dle jejich HPI úrovně seřazeny. Seznam prezentuje, které země mají nejvyšší a nejnižší životní úroveň. [24]

Kompozitní opatření se zaměřují na ekonomické deprivace ve čtyřech oddělených dimenzích:

- Procento lidí, pravděpodobnost, že zemřou před dosažením 60 let věku
- Procento lidí, jejichž schopnost číst a psát je zdaleka dostačující
- Podíl obyvatel s disponibilních důchodů méně než 50 % z mediánu
- Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (více jak 12 měsíců) [25]

4.5.3 HPI – 1

HPI – 1 rozvojových zemí se skládá ze tří komponent:

vzorec pro výpočet HPI – 1

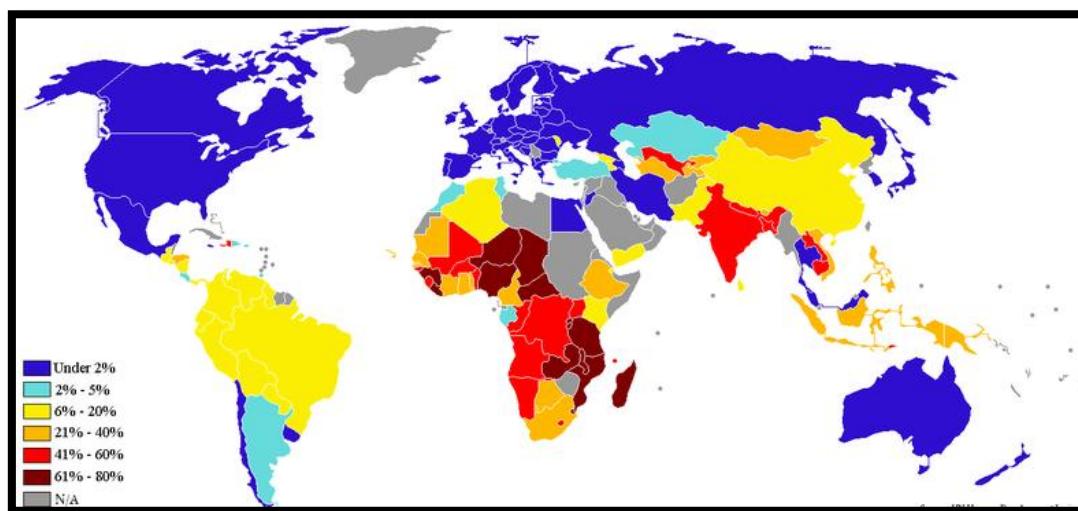
$$\text{HPI} - 1 = [1/3 (P_1^\alpha + P_2^\alpha + P_3^\alpha)]^{1/\alpha} \quad (2)$$

1. Prvním prvkem je životnost, která je definována jako procento jedinců s očekávanou délkou života nižší než 40 let. Neboli = P1
2. Druhým prvkem je znalost, která se posuzuje při pohledu na míru gramotnosti dospělých. Neboli = P2
3. Třetím prvkem je slušná životní úroveň. Tento poslední indikátor je tvořen prostým průměrem ze tří základních veličin:

- procento obyvatel bez přístupu k pitné vodě
  - procento obyvatel bez přístupu ke zdravotnickým službám
  - procento dětí s podváhou ve věku méně než pět [61]
- } = P3

Subsaharská Afrika je k poměru celkové populace na světě nejhorší, co se míry chudoby týče a to s více než 60 % obyvatel. Dalším nejchudším regionem je Latinská Amerika, kde 35 % jejich obyvatel žije v chudobě.

Nejvyšší index lidské bídy (HPI) byl za rok 2012 opět vypočítán pro africké země, konkrétně pro země střední Afriky, (viz. obrázek 6).

Obrázek 6: Mapa světa znázorňující míru chudoby

Zdroj: [19]

4.5.4 HPI – 2

Vzorec pro výpočet HPI – 2

$$\text{HPI} - 2 = [1/4 (P_1^\alpha + P_2^\alpha + P_3^\alpha + P_4^\alpha)]^{1/\alpha} \quad (3)$$

Index lidské chudoby pro průmyslově vyspělé země (HPI – 2), používá stejné rozměry předchozího indexu, ale jeho proměnné a referenční hodnoty jsou odlišné:

1. Zbavení dlouhověkosti se měří jako % jedinců, jejichž délka života je pod 60 let věku neboli = P1.
2. Zbavení znalostí je založeno na % dospělých funkčně negramotných jedinců podle definice OECD = P2.
3. Zbavení standartu životní úrovně je % obyvatelstva žijícího pod hranicí chudoby, v souladu s vymezením podle kritérií mezinárodní normy chudoby = P3.
4. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti, % nezaměstnaných po dobu více jak 12 měsíců nebo po srovnání s celkovou pracovní silou (součet lidí majících práci a hledajících práci). = P4 [61]

Zjištěné údaje za rok 2012 si můžeme ověřit i v tabulce 5, jež zobrazuje pět prvních pozic zemí žijících pod hranicí chudoby. Pozice zauímají z 99 % země africké, ČR se umístila na obdivuhodném 144 místě z celkových 157 států, jenž byly do výpočtu zahrnuty.

Tabulka 7: Pozice 5 nejhorších zemí, pod hranicí chudoby za r. 2012

Pořadí	Země	Obyvatelstvo pod hranicí chudoby (v %)
1.	Čad	80
2.	Haiti	80
3.	Libérie	80
4.	DRC	71
5.	Sierra Leone	70,2
144.	Česká republika	9

Zdroj: vlastní zpracování podle [43]

5 VYBRANÉ ZEMĚ AFRICKÉHO KONTINENTU, JAKO PŘÍKLADY NEFUNKČNÍCH STÁTŮ

Somálsko, Demokratická republika Kongo, Čad a Zimbabwe jsou příklady postižených zemí, které aspoň v jednom z ukazatelů splňují podmínky nefunkčního státu. Tyto vybrané státy afrického kontinentu (viz příloha F) označujeme jako zhroutené, neboť nejsou schopny udržet se jako členové mezinárodní komunity. Svými občanskými nepokoji, vládním členěním a ekonomickým strádáním se řadí do nejvíce postižených států – „failed states“, ať už zaujímají nejhorší pozici v indexu FSI, HDI či dalších. Zvolené státy budou pro tuto práci sloužit jako ukázkové a budou jednotlivě rozebrány, popsány a zanalyzovány.

Státy vybrané pro potřeby této práce sestupují do násilí a anarchie a ohrožují tím své vlastní občany a též své sousedy (např. vysoké uprchlické proudy). V těchto zemích panuje politická nestabilita, náhodné válčení, masivní porušování lidských práv včetně toho nejzákladnějšího práva – práva na život. [49]

5.1 Africký kontinent

Afrika je kontinentem s největším zastoupením nefunkčních států, jejich výskyt je právě na africkém kontinentu nejhojněji zastoupen. Tohoto prvenství by se však Afrika jistě ráda zbavila.

Afrika je na Světě druhým největším a druhým nejvíce zalidněným kontinentem. Na zhruba 30.200.000 km² včetně ostrovů k ní přilehlých, zaujímá 6 % celkové plochy země a 20,4 % z celkové výměry půdy. Za rok 2013 bylo Africe vyměřeno zhruba 1,1 miliardy obyvatel, což představuje asi 15 % lidské světové populace. [53]

Africký kontinent je obklopen středozemním mořem na severu, suezským průplavem a rudým mořem podél sinajského poloostrova na severovýchodě, indickým oceánem na jihovýchodě a atlantickým oceánem na západě. Kontinent zahrnuje Madagaskar a různé souostroví. Má 54 plně uznaných a suverénních států, 9 území a 2 de facto nezávislé státy s omezeným uznáním.

Afrika je nejmladším kontinentem z hlediska počtu obyvatel. 50 % Afričanů je ve věku 19 let nebo mladší. Africe je laicky přezdíváno „černý kontinent“ a to z důvodu složení obyvatelstva. Podle moderních poznatků je Afrika pravděpodobně kolébkou, odkud vzešel člověk a odkud se člověk rozšířil do ostatních částí planety. Navzdory mnoha rychle rostoucím ekonomikám je však Afrika kontinentem, který trápí sociální problémy.

Afričané se hlásí k široké škále náboženského přesvědčení, na statistické údaje týkající se náboženského vyznání afrických zemí je obtížné přijít. Jsou často předměty citlivých témat pro vládu se smíšenými náboženskými populacemi. Podle „*World Book Encyclopedia*“² je islám největším a nejrozšířenějším náboženstvím v Africe, dále následuje křesťanství. Podle „*Encyclopaedia Britannica*“³ je 45 % populace křesťanské, 40 % muslimské a 10 % vyznává tradiční africká náboženství. Malý počet afrických obyvatel je hinduistického, budhistického nebo židovského vyznání. [3] Samozřejmě, jako na každém kontinentu existuje řada Afričanů, kteří jsou bezbožní. Míra náboženského zastoupení a kultur na africkém kontinentu je rozmanitá, převládá zde chaos. Africké země na rozdíl od ostatních států, nemají jednotný jazyk, v každém státě je využíváno hned několik celosvětových jazyků a v zemích tak vládne chaos a jazykové bariéry. Přehled kultur a jazyků je zobrazen na mapě, viz příloha G.

5.1.1 Populace Afriky

Obyvatelstvo afrického kontinentu je převážně tvořeno populací černoškou. V oblasti Zimbabwe a Jihoafrické republiky se sdružují i malé menšiny bělochů a Asiatů. Některé státy severní Afriky tvoří arabské menšiny.

Specifickou je demografická populace. Afrika se řadí do kontinentů s největším populačním přírůstkem, v současné době tento přírůstek činí cca 2,3 % populace a dle předběžných odhadů by africká populace měla v roce 2050, dosahovat zhruba dvojnásobku současného počtu (tj. 1,969 miliardy obyvatel).

Ženy žijící v subsaharské Africe za život porodí v průměru více dětí, než kolik porodí ženy v jakékoliv jiné části světa. Průměr, který činí na jednu ženu 2,6 dětí je v subsaharské Africe 5,3 dětí. Toto číslo je největším na světě [2] (Afrika i v této oblasti, zaujímá opět prvenství).

Obyvatelstvo rostlo nejvyšším počtem v 60. a 70. letech 20. století. V tomto období byl přirozený přírůstek obyvatelstva 3 %. Tento přírůstek však byl jen dočasný a k velkému snížení došlo v rozmezí 17. – 18. století, kdy docházelo k velkému odlivu obyvatel z důvodů vývozu otroků do Ameriky.

Zajímavostí je vysoká úmrtnost, která v posledních 15. – 20. letech vzrostla. Např. v Botswaně klesla střední délka života z 65 let na 40 let. Jak bude rozvíjen demografický vývoj v současnosti záleží na faktu, jak bude zabráněno a předcházeno šíření viru HIV, který

---

² Encyklopedie publikovaná v USA, jenž je určena k rovnoměrnému vysvětlení znalostí a ukázání zvláštní síly ve vědeckých, technických a lékařských tématech.

³ Největší tištěná encyklopedie na světě

je v Africe jedním z hlavních příčin a problémů. Odhady mluví o faktu, že do roku 2100, se populace Afriky zvýší nejrychleji na celém světě a klesne úroveň úmrtnosti. [38]

5.1.2 Ekonomika Afriky

I přestože má Afrika velmi bohaté přírodní zdroje je jedním z nejchudších a nejméně rozvinutým kontinentem na světě. Africký kontinent je příkladem nerozvinutých zemí je výsledkem různých příčin, které mohou zahrnovat šíření smrtelných chorob (zejména HIV / AIDS a malárie), zkorumpovaným vládám, které se často dopustili porušení závažných lidských práv, selhalo centrální plánování, vysoká úroveň negramotnosti, nedostatečný přístup k zahraničnímu kapitálu a časté kmenové a vojenské konflikty. Paradoxně přírodní zdroje a jejich velká koncentrace v afrických zemích znamená pro chudé spíše past, pouze v ojedinělých případech znamená nalezení nerostných zdrojů cestu k blahobytu. A to zejména proto, že země neumí využít nalezené přírodní bohatství. [6]

Chudoba, negramotnost, podvýživa a nedostatečné zásobování vodou a čištění odpadních vod, jakož i špatný zdravotní stav jsou jen některými příklady, které mají vysoce negativní vliv na velkou část lidí, kteří pobývají na africkém kontinentu.

Podle údajů z roku 2008, které zveřejnila Světová banka, jsou revidované odhady globální chudoby založené na nové mezinárodní hranici chudoby 1,25 USD na den. V roce 2005 80,5 % ze subsaharského obyvatelstva Afriky žilo z méně než 2,50 dolarů na den ve srovnání s 85,7 % v Indii. [64]

Statistické údaje ukazují, že subsaharská Afrika je nejméně úspěšný kontinent na světě při snižování chudoby (1,25 dolarů za den), v roce 1981 žilo 50 % populace v chudobě (200 milionů lidí) toto číslo se v roce 1996 zvýšilo na 58 %, v roce 2005 (380 milionů lidí). Vyžití průměrného chudého člověka v subsaharské Africe se odhaduje na pouhých 70 centů na den. [59]

Od roku 1995 do roku 2005 se míra na hospodářský růst Afriky zvýšila v průměru o 5 %. Některé země zaznamenaly ještě vyšší tempo růstu, především Angola, Súdán a Rovnická Guinea. Všechny tři země začaly nedávno využívat své ropné rezervy nebo si rozšířili kapacitu těžby své ropy. Kontinent je držitelem 90 % zásob světového kobaltu, 90 % platiny, 50 % zlata, 98 % chromu, 70 % tantalitu, 64 % manganu a 1/3 uranu. [10]

Během návštěvy Afriky amerického prezidenta Baracka Obamy v červenci 2013, oznámil, svůj 7 miliardový plán (v USD), že bude dále rozvíjet infrastrukturu a zintenzivní práci

s hlavami afrických států. Nový program s názvem "Trade Africa", směřuje k posílení obchodu v rámci kontinentu, jakož i mezi Afrikou a USA. [63]

Vysoké procento zemí subsaharské Afriky jsou v klasifikaci světové banky zařazeny do skupiny zemí s nejnižšími příjmy. Nejhorších výsledků dosahuje Etiopie a Burundi, kde HNP na obyvatele dosahuje jen 90 USD za rok. Ostatní země na tom nejsou o moc lépe, např. země o kterých lze říci, že mají středně vysoké příjmy, jako Gabon a Botswana, mají vysoké procento populace, které žije a je nuceno žít v chudobě. [1]

Můžeme tedy říci, že obecně severoafrické země mají lepší podmínky a vyhlídky, než země subsaharské Afriky. Tyto země dosahují stabilnější ekonomiky, na jejich poměry vysoké úrovně obchodu a turistického ruchu a nižšího výskytu onemocnění AIDS a HIV.

O Africkém kontinentu můžeme prohlásit, že jednou z hlavních příčin, díky kterým je zařazen do kvalifikace nefunkčních států je vysoké procento válek. V Africe docházelo a dochází k největšímu počtům ozbrojených konfliktů na celém světě. *„A to nejen díky ukončení studené války a tudíž odchodu štědrých mecenášů SSSR a USA, ale také díky bezvládní, které nastalo po ukončení podpory jednotlivých vlád. Spolu s finanční a materiální podporou zde obě velmoci svým způsobem držely celou situaci pod kontrolou mimo jiné i politicky. Správa území jednotlivých států byla tedy na lepší úrovni“*. [49]

Skoro celá část Severní Afriky je zasažena válkami. V období od konce 2. světové války můžeme v Africe napočítat přes 50 válečných konfliktů a sporů (některé spory, přetrvávají až dodnes). Důvody těchto konfliktů pramení z Občanské války, další zdroje těchto důvodů jsou např. etnické a národnostní rozpory, etnické a národnostní konflikty, jako důsledky dekolonizace občanské, hospodářské, mocenské, náboženské a ideologické neshody války o přírodní bohatství. Další faktory, které můžeme přisuzovat, jsou pády autoritářských vlád v Tunisku a Egyptě, při nichž zahynulo cca 9 milionů obyvatel, z tohoto počtu 8 milionů bylo civilistů a skutečný počet není konečný. [16]

Problematiku Afrického kontinentu lze tedy shrnout, přestože Afrika oplývá jedním z největšího množství a vlastnictví nerostného bohatství je značně zaostalá co se ekonomického růstu a vývoje týče.

Dalším negativem afrického kontinentu je trvalý populační tlak, který se stále nedaří eliminovat, nestabilita na poli politickém, potravinový deficit a ekologická situace v nepřiměřených podmínkách. Jedním z hlavních bariér bránícím rozvoji Afriky i afrického lidu je nedostatečná inteligence a nízká vrstva podnikatelů, kteří by vstupovali na trh a vytvářeli příznivější ekonomickou situaci.

5.2 Somálsko

Somálsko neboli oficiálním názvem „Somálská demokratická republika“ má rozlohu 637.657 km², nachází se na Somálském poloostrově nebo tzv. africkém rohu.

Somálsko má 9,6 miliónů obyvatel a hustota zalidnění je 15,1 obyvatele na km².

Hlavním městem Somálska je Mogadišu. Populační rozdělení státu je z 85 % tvořeno Somálci a úředním jazykem je somálština, dalšími jazyky jsou arabština, italština a angličtina.

Nejvíce rozšířeným náboženstvím je islám, který vyznává 99,9 % obyvatel a pouze 0,1 % obyvatel vyznává křesťanství. [36]

5.2.1 Ekonomická situace

Prezidentem Somálska je šejk Hasan Mohamúd. Vzhledem k tomu, že Somálsko se nachází ve velmi obtížné politické situaci, můžeme tvrdit, že centrální vláda Somálska v podstatě neexistuje. Na základě tohoto faktu se obyvatelé Somálska vrátili k řešení konfliktů vlastními prostředky. Na počátku roku 2000 došlo k vytvoření tzv. přechodné národní vlády neboli Transitional National Government (TNG). Tato vláda však neuspěla, její autorita nebyla přijata ani v hlavním městě. V roce 2004 byla TNG nahrazena prozatímní federální vládou neboli Transitional Federal Government (TFG).[69]

Absence centrální vlády a tím pádem chybějící ochrana pobřeží a teritoriálních vod, dala vznik nelegálnímu rybolovu, který se stal jedním z hlavních zdrojů obživy a určitého druhu zaměstnání somálských obyvatel. Ilegální rybolov se tak stal velmi vynášejícím obchodem a hlavním zdrojem obživy pro značnou část obyvatelstva. Dalším zhoubným jevem pustošícím Somálsko bylo ukládání toxického odpadu na Somálském pobřeží.

I když jsou vynakládány nejrůznější snahy, somálské vládě se stále nedaří obyvatelstvo dotlačit k vybudování státu. Mezi klany přetrvávají neustále boje a šíří se tzv. pirátství. Dle odhadů jedno úspěšné přepadení vynese účastníkům až patnáctinásobek průměrné somálské měsíční mzdy.

Zbohatlí piráti jsou poté ve zpustošené zemi považováni za vážené a následované obchodníky. Pirátství má však i neblahý dopad na ekonomiku, jelikož se stalo prakticky jedinou stabilně rostoucí složkou. Z pirátů se stali investoři a mecenáši. Hlavní nevýhodou a

problémem je však jejich lákavost a to zejména prostitutek a drog. Tyto sféry pak zmenšují význam legálních sektorů ekonomiky a dále způsobují inflaci. [52]

Hlavním problémem pirátství je ztížení mezinárodního obchodu, jenž je pro nynější světovou situaci jedním z hlavních prvků pro globalizaci.

Vysoká míra násilí a přílišné vlny hladomoru jsou jedny ze dvou faktorů, které sužují Somálsko již od počátku devadesátých let. Somálští obyvatelé hladovějí až příliš často, tisíce lidí vyhání nedostatek jídla z jejich domovů. V roce 2011 postihla Somálsko jedna z největších humanitárních katastrof a tou byl hladomor. Avšak nejen tato katastrofa řadí Somálsko do skupiny nefunkčních států, dalším příznačným faktorem je občanská válka, která trvala více jak dvě desetiletí a ze které se Somálsko dlouhou dobu vzpamatovávalo.

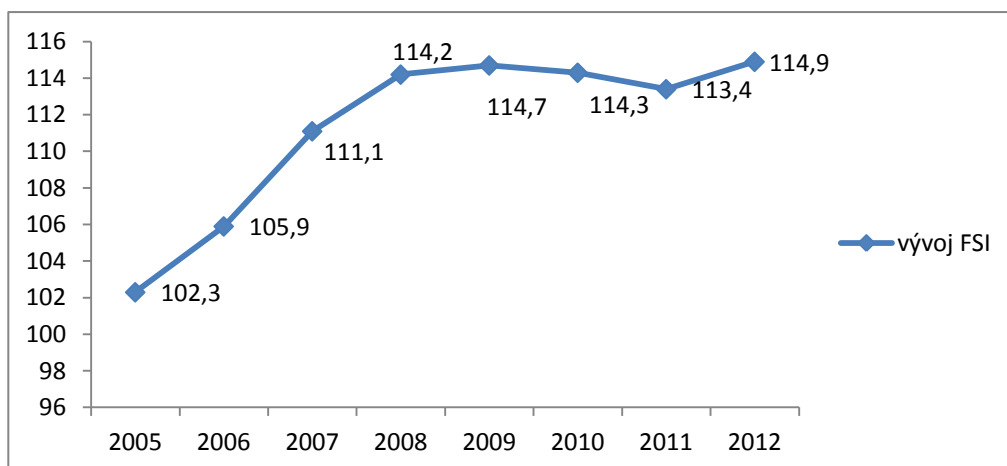
Somálsko má zhruba 1,4 milionu vnitřně vysídlených osob a sousední Keňa má největší uprchlický tábor na světě s počtem 300.000 uprchlíků, jenž jsou výhradně ze Somálska.

Somálsko je považováno za nejméně bezpečnou a nejméně mírovou zemi a to již několik let. Řada autorů jej považuje a dává za příklad jako ukázkový nefunkční stát, představuje veřejné regionální zlo. I přestože je usilováno o nápravu tohoto stavu, žádná z afrických zemí nemá dostatečné zdroje ani politickou moc k potřebnému zavedení pořádku v zemi a v zemích sousedních. [6]

5.2.2 Vývoj indexu nefunkčních států a HDP Somálska za období 2002 – 2012

V následující kapitole bude shrnuta situace vývoje Somálska za období let 2002 – 2012. Index FSI je zvolen proto, že v rámci tohoto indexu zaujímá Somálsko v posledních deseti letech příčky jednoho z nejhorších 10 států. Jelikož pro Somálsko jako jednu z mála zemí nejsou každoročně zveřejňovány výsledky umístění např. HDP, HDI a dalších, bude pro potřeby této práce zpracován pouze index FSI, jenž jako jediný obsahuje potřebné údaje, které jsou však dostupné až od r. 2005, kdy byl tento index poprvé použit a vydán.

Situace a vývoj je znázorněn za pomoci obrázku 7 (a tabulky 8). Je patrné, že od r. 2005 se situace Somálska každoročně zhoršuje, k ustálení došlo v roce 2008, avšak k ustálení nepříznivému. Od tohoto roku si Somálsko drží neustále podobné výsledky a taktéž prvenství nejhoršího státu v indexu nefunkčních států. Umístění na nejhorší pozici si nejspíš ponese i v roce letošním.

Obrázek

k 7: Graf vývoje FSI Somálska za období 2005 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle tabulky 8

Samotný vývoj jednotlivých 12 ukazatelů FSI je zachycen v tabulce 8. Přestože změny jsou nepatrné je možno každoročně pozorovat zhoršení jednotlivých faktorů, jak politických, ekonomických i sociálních. I přesto, že jednotlivé výsledky se od sebe příliš neliší, jako jednoznačně nejhorší můžeme označit masový přesun uprchlíků, vysokou kriminalitu a delegitimizaci států, bezpečnost a nástup elitních frakcí.

Tabulka 8 : FSI Somálska za období 2005 – 2012

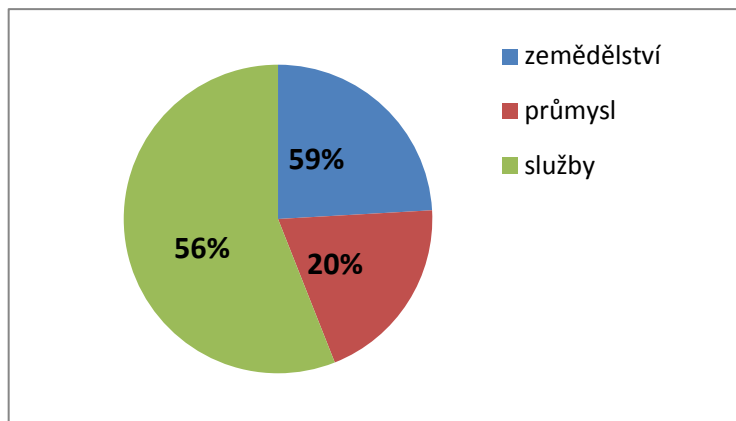
Pořadí	rok	celkem	I-1	I-2	I-3	I-4	I-5	I-6	I-7	I-8	I-9	I-10	I-11	I-12
5.	2005	102,3	9,0	8,0	7,4	6,3	9,0	8,3	9,8	10,0	7,8	10,0	8,7	8,0
7.	2006	105,9	9,0	8,1	8,0	7,0	7,5	8,5	10,0	70,0	9,5	10,0	9,8	8,5
3.	2007	111,1	9,2	9,0	8,5	8,0	7,5	9,2	10,0	10,0	9,7	10,0	10,0	10,0
1.	2008	114,2	9,8	9,8	9,5	8,3	7,5	9,4	10,0	10,0	9,9	10,0	10,0	10,0
1.	2009	114,7	9,8	9,9	9,7	8,5	7,7	9,5	10,0	9,9	9,9	10,0	10,0	9,8
1.	2010	114,3	9,6	10,0	9,7	8,3	8,0	9,6	10,0	9,6	9,9	10,0	10,0	9,6
1.	2011	113,4	9,7	10,	9,5	8,2	8,4	9,3	9,8	9,4	9,7	10,0	9,8	9,7
1.	2012	114,9	9,8	10,0	9,6	8,6	8,1	9,7	9,9	9,8	9,9	10,0	9,8	9,8

Zdroj: vlastní zpracování podle [57]

K největším rozdílům došlo u sociálních indikátorů, což znamenalo zhoršení nejen bojů mezi obyvateli navzájem, ale také již zmíněnému pirátství a vysokému propadu ekonomiky. U ekonomických a politických indikátorů zůstává situace (de facto) za celé období stejná a to z důvodu špatné vlády a neexistence obranné a policejní složky.

Dle některých tvrzení Somálsko jako samostatný stát vůbec neexistuje. O post moci, zde soupeří radikální islamistické klany. Namísto výše zmíněného hladomoru, který neúprosně zabíjí, se somálští obyvatelé navíc vraždí navzájem. Stejně tak jako např. Haiti je Somálsko považováno za jedno z nejvíce nejnebezpečnějších míst na zemi. [34]

HDP Somálska na 1 obyvatele je 600 USD (v paritě kupní síly) je tvořeno 34 % služby, 7 % průmysl a 59 % zemědělství. Přesnou strukturu ukazuje obrázek 8, z níže uvedeného grafu lze vyčíst, že největší podíl na HDP má zemědělství, které je v rozvojových a zaostalých zemích nejvíce produkční složkou ba naopak v rozvinutých zemích zaujímá místo poslední.

Obrázek 8: Graf struktury HDP Somálska

Zdroj: vlastní zpracování podle [69]

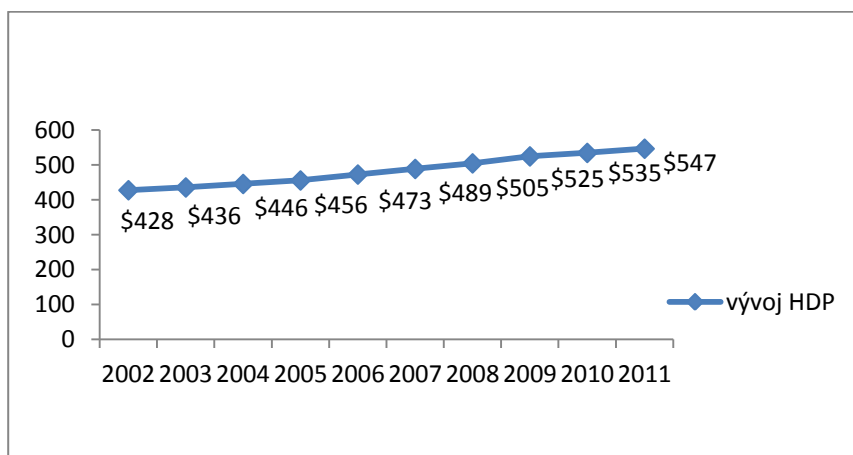
Hlavními činnostmi zemědělství v Somálsku je pěstování kukuřice, cukrové třtiny, podzemnice olejné, banánů, dále pak chov dobytka, skotu, ovcí, koz a velbloudů.

Hlavními vývozními artikly je převážně vývoz ryb, banánů, kůží, uhlí, kovového šrotu a dobytka. Druhý nejvíce zastoupený podíl je v službách, kterými jsou především lehký průmysl, včetně rafinace cukru, textilu a bezdrátové komunikace. Samotný průmysl, pak zastává procentuálně nejmenší podíl a jedná se o těžbu kamenné soli a energetiku, kde tepelné elektrárny mají podíl 100 % na této energii. [69]

5.2.3 Shrnutí ekonomické stránky

Hrubý domácí produkt Somálska celkem činí 5 896 mld. USD a HDP na obyvatele v paritě kupní síly je 600 USD. Hrubý domácí produkt vzrůstá průměrně tempem 2,6 % za rok. Situace vývoje HDP je zachycena v grafu na obrázku 9, z něj je patrné, že HDP se nepatrně každým rokem zvyšuje. I přestože je toto zvýšení drobného rázu je pro zemi potřebným ekonomickým pozitivem. [27]

V Somálsku je 10 085 638 obyvatel, z nichž pouze 3 447 000 je práce schopných. Celková výše zahraničního dluhu Somálska činí cca 3 050 mld. USD (údaje k r. 2011). [69]

Obrázek 9 : Graf vývoje HDP Somálska 2002 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování podle [17]

5.3 Zimbabwe

Zimbabwe či republika Zimbabwe je vnitrozemský stát na jihovýchodě Afriky. Na severozápadě sousedí se Zambií, na jihu s Jihoafrickou republikou, na jihozápadě s Botswanou a na východě s Mozambikem.

Co se týče počtu obyvatel a rozlohy, celková rozloha Zimbabwe tvoří 390 580 km², z toho 386 670 km² tvoří vlastní území a 3 910 km² vodní plochy. Počet obyvatel je zhruba 12,6 miliónů, tudíž se příliš neliší od ČR. Ekonomicky činné obyvatelstvo tvoří lidé ve věku od 15 – 64 let, což je zhruba 54,3 % obyvatel (z toho 3,1 mil. mužů a 3,5 mil. žen).

Do roku 2012 mělo Zimbabwe pouze jeden úřední jazyk, od roku 2013 však byla schválena nová ústava a nyní uznává oficiálních jazyků 16 (mezi ně patří šonština, ndebelština, angličtina i různé minoritní jazyky a v neposlední řadě i znaková řeč). Šonštinu (shona) využívá aktivně zhruba 70 % obyvatel, ndebelštinu (sindebele) zhruba 30 % obyvatel a angličtinu ovládá většina obyvatel i mimo velká sídla. [78]

Hlavou státu je prezident Robert Mugabe a to od roku 1987 až do současnosti. V roce 2014 oslaví své 90 narozeniny.

Obyvatelstvo Zimbabwe můžeme prohlásit za věřící (zhruba jako ve všech dalších afrických zemích). Náboženství je tvořeno ze 40 % animisti, 21% protestanty, 13% africkými křesťany a 7 % římskými katolíky. [79]

Zimbabwe plní označení nefunkčního státu dokonale, řadí se mezi jedny z nejhorších zemí na světě, co se týče FSI, inflace, věku dožití aj. V některých případech se řadí na nejhorší pozice. Šance na dožití činí v Zimbabwe pouze 39 let. Gramotnosti dosahuje 90 % obyvatel, což vzhledem k ekonomické situaci není vůbec špatné. Stejně jako zhruba ve všech afrických státech, tak v Zimbabwe je vyšší úroveň vzdělání a šance na dožití u mužů. Na jednu ženu (co se porodnosti týče), připadají v Zimbabwe 3 děti. [70]

5.3.1 Ekonomická situace

Ekonomika Zimbabwe roste i přes vysoké politické nejistoty. Po letech strádání od roku 1998 – 2008, zaznamenala v mezi lety 2010 – 2011 ekonomika růst zhruba o 10 % ročně, ke zpomalení došlo v roce 2012 – 2013 a to v důsledku neúrody a nízkých příjmů z diamantů. Vláda čelí sérii ekonomických problémů, včetně infrastruktury a regulačním nedostatkům. Příčinou je i vláda současného prezidenta, který si získal za období svého vládnutí postupně více moci a jeho vláda se začala stávat spíše diktaturou. Díky jeho programu na vyvlastnění majetku bělošských farmářů se země propadla do hospodářské krize, jež se vlekla několik let. Zemi sužuje hyperinflace a má zhruba 85 % nezaměstnaných obyvatel. [70]

Inflace v Zimbabwe je považována za vůbec nejvyšší na světě. Jedním z důvodů je také to, že prezident Mugabe nechává nekontrolovatelně tisknout peníze, které jsou vpouštěny do oběhu. I přes tyto negativa je Mugabe mnoha afričany vnímán jako hrdina boje za nezávislost.

Hlavní měnou je zimbabwský dolar, který byl mezi lety 2002 – 2009 postižen obrovskou inflací (bilióny %). Proto se od roku 2009 přestal používat a vládou bylo schváleno používání směnitelných měn. Nyní je proto hojně využíván dolar americký (USD). Veškeré transakce, které na území Zimbabwe probíhají, jsou v hotovosti, jelikož platební karty mají vysoce omezené použití. [78]

Zimbabwe je jednou z nejhorších zemí, která se potýká se špatnou ekonomickou situací a vysokým procentem úmrtí. HIV, AIDS a cholera jsou jedny z nejvíce rozšířených nemocí, které tuto zemi sužují. Komparace nemocí a pokles zemědělské produkce vedle k rozšíření nedostatku potravin a jiných nezbytných předmětů v zemi.

Cholera a vodou ředitelná onemocnění, se vlivem špatných městských kanalizací vyšplhaly na vysokou úroveň. Špatná údržba systémů, nedostatek pitné vody a základních hygienických potřeb mají za příčinu masové rozšíření nemocí. [28]

Díky tomu je systém zdravotní péče prakticky nulový. Přestože existují nemocnice a zdravotnická zařízení, jejich vybavenost a účinnost je zanedbatelná. Kvůli hyperinflaci nemají tato zařízení dostatek peněz na potřebné léky a personál. Vzhledem k tomu došlo k vysoké emigraci lékařů a kvalifikovaných osob.

Vysoký stupeň cholery zasáhnul Zimbabwe v srpnu 2008. Více jak 10 tis. lidí bylo infikováno a vláda vyhlásila celkovou epidemii. Bylo požádáno o humanitární pomoc, i přesto se však odhaduje, že přes 4 tis. lidí této epidemii podlehl. [42],[77]

Nezaměstnanost Zimbabwe je v průměru kolem 80 % a je nejvyšší v Africe. V reálném světě, je však většina obyvatel zaměstnána pomocí tzv. stínové ekonomiky⁴. Inflace, jež byla zaznamenána roku 2008, byla ve výši 100 850,2 %, toto číslo bylo však neoficiální a oficiálně byla zveřejněna inflace ve výši 150 000 %. Pod hranicí chudoby žije neuvěřitelných 68 % obyvatel, 80 % obyvatel žije z méně než 1 USD na den bez základních komodit, jimiž jsou voda a jídlo. Téměř polovina obyvatel vychází jen s 1 jediným jídlem denně. [39],[28]

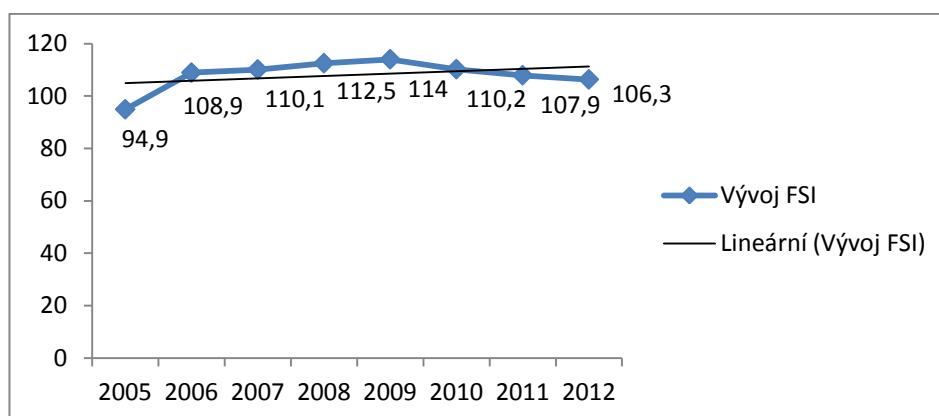
V současné době je Zimbabwe zemí, jež nutí muže, ženy i děti k nucené práci a k obchodování s lidmi. Většina žen, dívek a dětí je vystavena nucené prostituci v okolních městech, regionech a sousedních zemích. V opravdu katastrofických případech jsou děti prodávány vlastními rodiči. Pokud nejsou obyvatelé nuceni žít se prostitucí, jsou nuceni pracovat v zemědělství a domácích službách, jsou vlákáni do vykořisťovatelských prací, které pod falešnou záminkou nabízí lukrativní zaměstnání. [70]

---

⁴ Neoficiální ekonomická aktivita obyvatel, kterou nelze statisticky sledovat. Obvykle nezachycuje základní makroekonomické ukazatele.

5.3.2 Vývoj indexu nefunkčních států a HDP Zimbabwe za období 2002 – 2012

Pozice Zimbabwe a její úroveň, včetně funkčnosti státu je podle FSI zobrazena na grafu viz obrázek 10. Od roku 2005 – 2009, došlo v Zimbabwe k vysokému zhoršování situace, kdy z pozice 15. (viz tabulka 9.) poklesla až na příčku 2. Tyto změny byly zapříčiněny zhoršením sociálních podmínek a ekonomikou země. I přes snahu vlády, tato negativa zvrátit či zmírnit se za celé období nepodařilo v Zimbabwe situaci zlepšit. Hlavní příčinou byla již zmíněná pozemková reforma (vyvlastnění půdy) a obrovská míra hyperinflace. Díky těmto vlivům, se Zimbabwe neodmyslitelně zařadilo mezi nefunkční státy. Díky tomu se v ekonomických a sociálních ukazatelích indexu nefunkčních států (viz tabulka 9) octlo na posledních příčkách. [78]

Obrázek 10: Graf vývoje FSI Zimbabwe za období 2005 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle tabulky 9

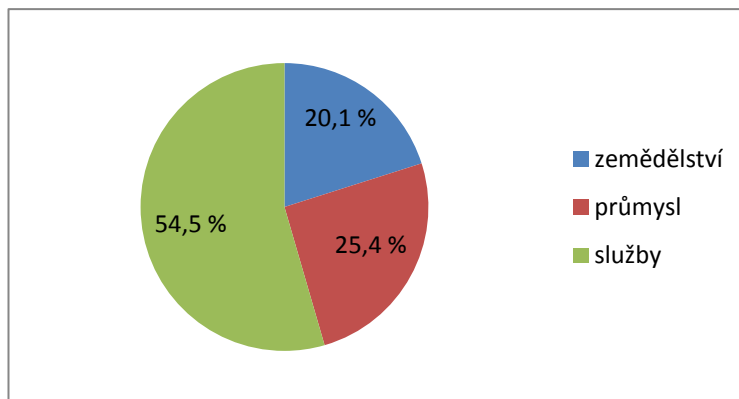
Nejhorších výsledků (viz tabulka 9), dosahuje Zimbabwe u společenských faktorů I-4, tj. lidé kteří jsou trvale na útěku, což vzhledem k situaci není žádným překvapením, z faktorů ekonomických pak u složky I-6 tj. ostrý a tvrdý ekonomický propad.

Tabulka 9: FSI Zimbabwe za období 2005 – 2012

Pořadí	rok	celkem	I-1	I-2	I-3	I-4	I-5	I-6	I-7	I-8	I-9	I-10	I-11	I-12
15.	2005	94,9	9.0	8.0	6.4	7.7	9.0	7.3	7.9	8.5	7.5	9.0	7.9	6.7
5.	2006	108,9	9.7	8.9	8.5	9.0	9.2	9.8	8.9	9.5	9.5	9.4	8.5	8.0
4.	2007	110,1	9.7	8.7	8.8	9.1	9.5	10.0	9.5	9.6	9.7	9.5	9.0	7.0
3.	2008	112,5	9.7	9.0	9.5	10.0	9.6	10.0	9.5	9.6	9.8	9.5	9.3	7.0
2.	2009	114,0	9.8	9.1	9.1	10.0	9.7	10.0	9.8	9.8	9.9	9.7	9.5	7.6
4.	2010	110,2	9.4	8.6	8.8	9.7	9.4	9.6	9.6	9.4	9.5	9.2	9.5	7.5
6.	2011	107,9	9.3	8.2	9.0	9.3	9.2	9.0	9.3	9.0	9.2	9.0	9.6	7.8
5.	2012	106,3	9.0	8.4	8.7	9.0	8.9	8.9	9.4	9.1	8.9	8.7	9.8	7.5

Zdroj: vlastní zpracování podle [57]

HDP Zimbabwe na 1 obyvatele je 600 USD (v paritě kupní síly) je tvořeno z 54,5 % službami, z 25,4 % průmyslem a z 20,1 % zemědělstvím, (viz obrázek 11). Z níže uvedeného grafu lze zjistit, že největší podíl na HDP má nyní průmysl a služby na rozdíl od zemí ostatních, kde převládá zemědělství. Služby zaujímají též značnou část z podílu. [70]

Obrázek 11: Graf struktury HDP Zimbabwe

Zdroj: vlastní zpracování podle [70]

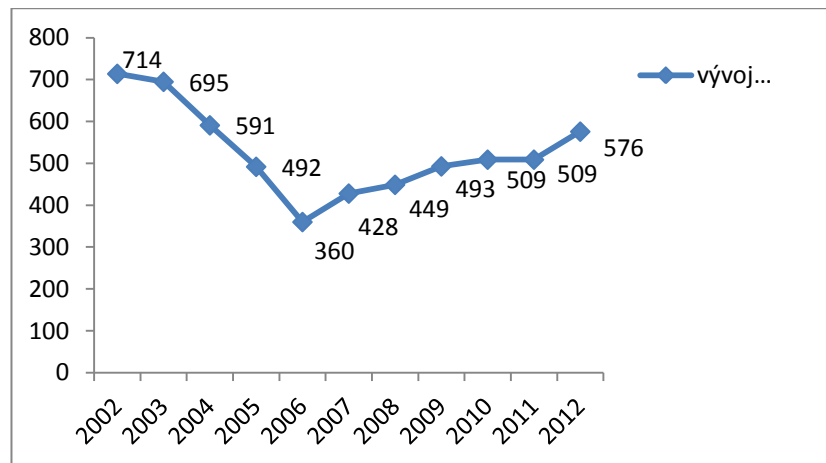
Hlavními činnostmi zemědělství v Zimbabwe jsou pěstování pšenice, kukuřice, manioku, cukrové třtiny, citrusů, banánů, tabáku, bavlny, skotu, ovcí a koz.

Hlavními vývozními artikly je pak převážně tabák, zlato, nikl, měď, bavlna a chróm.

I přes ekonomickou krizi, jenž zemi zasáhla po roce 2000 je Zimbabwe jednou z mála afrických zemí, jenž má vysoce rozvinuté mnoho sektorové hospodářství. Průmysl se tedy podílí na HDP nejvíce, dále těžba černého uhlí, chromu, mědi, niklu, zinku, zlata, stříbra, cínu, fosfátů, kobaltu a azbestu. Služby jsou také velmi rozvinutými a podílejí se na HDP nejvyšším procentem, a to díky vysokému procentu cestovního ruchu, maloobchodu a turistice. Infrastruktura je i přes všechny problémy stále funkční a to jak v oblastech bankovních tak i telekomunikačních. [78],[70]

5.3.3 Shrnutí ekonomické stránky

Hrubý domácí produkt Zimbabwe činí celkem 7,5 mld. USD a HDP na obyvatele v paritě kupní síly je 600 USD. Hrubý domácí produkt vzrůstá průměrně tempem 9,3 % za rok, (viz graf obrázku 12).

Obrázek 12: Graf vývoje HDP Zimbabwe 2002 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle [17]

Inflace činí 5.40 % ročně. Práceschopných obyvatel je zhruba 3,8 mil. (z celkového počtu obyvatel). Nezaměstnanost je ve výši až 95 %. Celková výše zahraničního dluhu, pak činí 8,4 mld. USD. [70]

5.4 Demokratická republika Kongo

Demokratická republika Kongo neboli DRC se nachází v oblasti střední Afriky. Je druhou největší zemí Afriky a 11 největší stát světa. Populace DRC je více jak 75 miliónů a je řazena na 19 místo nejlidnatějších zemí světa. DRC

sousedí se Středoafričskou republikou a Jižním Súdánem na severu, Ugandou, Rwandou a Burundi na východě a se Zambií a Angolou na Jihu. Země má přístup k moři a to přes 40 km.

DRC zaujímá druhou pozici, co se týče křesťanské populace v Africe. Křesťanství vyznává zhruba 95% populace, 1,8 % vyznává tzv. domorodé víry a 1,5 – 10 % islám.

Úředním jazykem DRC je francouzština, dalšími národními jazyky jsou pak lingala, kingwana, svahilština, kikongo a tshiluba. Hlavním městem je Kinshasa. Hlavou státu je pak prezident Joseph Kaliba a úřední měnou je Konžský frank.

V roce 1998 začala válka, která zpusťovala zemi a je mnohdy označována jako Africká světová válka. Při této válce bojovalo devět afrických států a 20 ozbrojených skupin. V roce 2003 pak byly podepsány Mírové dohody, avšak i přesto boje pokračovaly a to zejména ve východní části země. Dodnes pokračují konflikty a zhoršují se celkové podmínky země. V roce 2009 vláda podepsala s Národním kongresem pro obranu lidu (CNDP) mírovou

dohodu. Pokus o integraci členů doplňkových vnitrostátních přímých plateb do Konžské armády selhal, bylo pobídnuto jejich zběhnutí a v roce 2012 tak byla vytvořena skupina M23 – ozbrojená skupina, pojmenována po mírové dohodě 23. 3. 2009. Byl zaznamenán obrovský výskyt sexuálního násilí, jež bylo popsáno, jako jedno z nejhorších na světě. Více jak 90 % lidí ve válce nebylo zabito, avšak zemřelo na malárii, průjem, zápal plic a podvýživu. Taktéž začalo docházet k značnému vysídlování obyvatel, kteří jsou nuceni žít v nehygienických podmínkách, bez přístřeší, vody, potravin a léků. Více jak 47 % těchto úmrtí se týkalo dětí do věku 5 let. [69]

5.4.1 Ekonomická situace DRC a vývoj indexu nefunkčních států a HDP za období 2002 – 2012

Obě války DRC, které začaly v r. 1996 a pokračují prakticky až doposud, dramaticky snížily národní důchod a vládní příjmy. Zvýšil se také zahraniční dluh a mají na svědomí úmrtí více jak 5 miliónů lidí. S tím souvisí též hladomor a onemocnění. Podvýživa, která postihuje přibližně 2/3 obyvatel. [9]

Právě díky těmto faktorům a nepřízním, se DRC řadí do kategorie 10 nejhorších států na světě. DRC je považována za jednu z nejbohatších zemí na světě, co se přírodních zdrojů týče, avšak ani díky tomuto bohatství se jí nedaří vymanit se ze statusu nefunkčních států. Odhady nevyužitých ložisek přírodního bohatství činí více jak 24 trilionů USD. Vlastní 70 % zásob světového coltanu, (většina mobilních telefonů ve světě, je vyrobena z prvků rafinovaných z tohoto minerálu), 1/3 kobaltu, více jak 30 % diamantových zásob a 10 % mědi. [69]

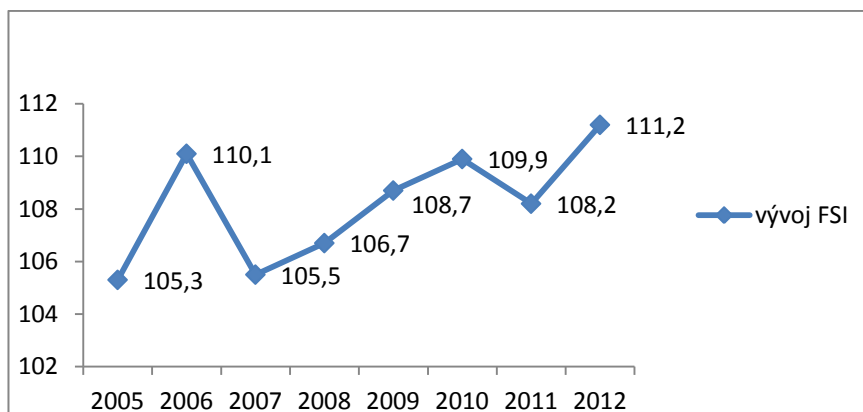
Tabulka 10: FSI DRC za období 2005 – 2012

Pořadí	rok	celkem	I-1	I-2	I-3	I-4	I-5	I-6	I-7	I-8	I-9	I-10	I-11	I-12
2.	2005	105,3	9.0	9.4	9.0	7.0	9.0	8.0	8.0	9.0	9.1	8.7	9.1	10.0
2.	2006	110,1	9,5	9,5	9,1	8,0	9,0	8,1	9,0	9,0	9,5	9,8	9,6	10,0
7.	2007	105,5	9,4	8,9	8,8	7,6	9,1	8,0	8,3	8,7	8,9	9,6	8,6	9,6
6.	2008	106,7	9,6	9,2	8,8	7,9	9,0	8,3	8,3	9,1	8,9	9,6	8,6	9,4
5.	2009	108,7	9,7	9,6	8,9	8,1	9,3	8,3	8,6	9,2	9,0	9,7	8,7	9,6
5.	2010	109,9	9,9	9,6	8,6	8,0	9,5	8,7	8,8	9,0	9,4	9,8	8,9	9,7
4.	2011	108,2	9,7	9,6	8,3	7,7	9,2	8,7	9,0	8,9	9,2	9,6	8,8	9,5
2.	2012	111,2	9,9	9,7	9,3	7,4	8,9	8,8	9,5	9,2	9,7	9,7	9,5	9,6

Zdroj: vlastní zpracování podle [57]

Vývoj FSI je pak zachycen na grafu obrázku 13, z něj je patrné, že v období let 2005 – 2006, byla situace a pozice DRC na špatné úrovni, mezi lety 2007 – 2010 se situace zlepšila a držela se zhruba na stejné úrovni, od roku 2011 se země opět propadla o několik

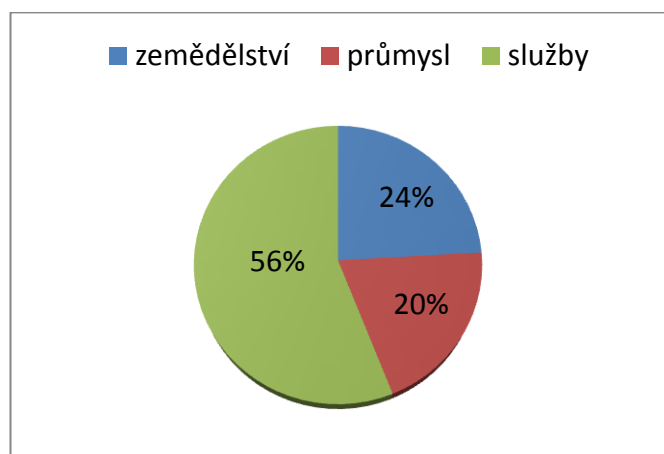
pozic a ocitla se na 2 místě indexu FSI. DRC se stejně jako Somálsko udržuje ve skupině 10 nejhorších států, (viz tabulka 10). Nejhorších výsledků pak dosahují u ukazatelů společenských I-1 demografický tlak a ukazatelů politických I-10 a I-12.

Obrázek 13: Graf vývoje FSI DRC za období 2005 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle tabulky 10

HDP DRC na 1 obyvatele činí 400 USD (v paritě kupní síly na jednoho obyvatele) je tvořeno 34 % služby, 21,7 % průmysl a 44,3 % zemědělství. Přesnou strukturu ukazuje obrázek 14, z níže uvedeného grafu lze stanovit, že největší podíl na HDP má opět zemědělství, hlavními produkty jsou pak pěstování kávy, cukru, palmového oleje, kaučuku, čaje, bavlny, kaka, chininu, manioku, banánů, arašídů, okopanin, kukuřice, ovoce a výroba výrobků ze dřeva. Dále pak chov dobytka: skotu, ovcí, koz, prasat a drůbeže.

Obrázek 14: Graf struktury HDP DRC

Zdroj: vlastní zpracování podle [69]

Hlavními vývozními artikly jsou pak diamanty, ropa, káva, měď a bavlna. Druhý podíl je ve službách, kterými jsou především těžba nerostného bohatství, zpracování nerostů,

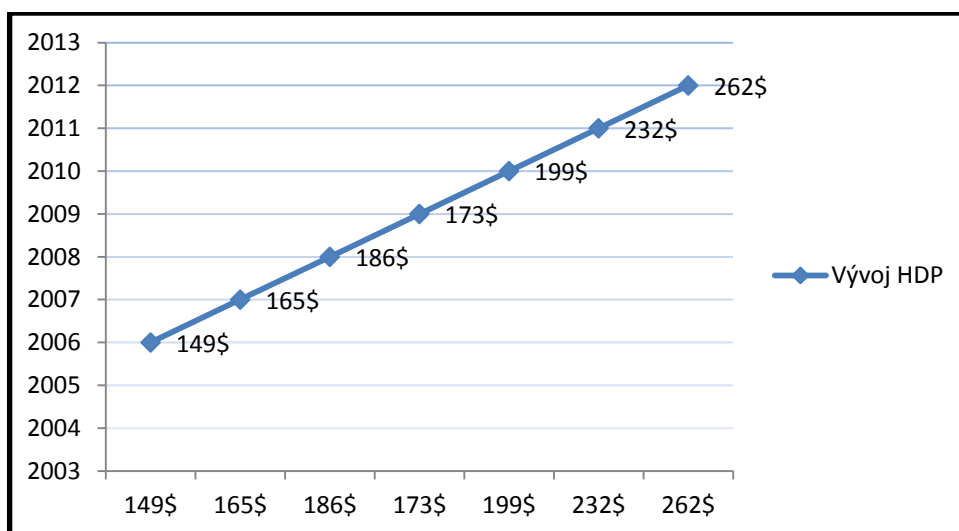
spotřebního zboží jako je textil, plast, obuv a cigarety, zpracování potravin a nápojů, dřeva, cementu a komerční opravy lodí.

Průmysl pak zastává procentuálně nejmenší podíl a jedná se především o těžbu ropy, zlata, stříbra, mědi, kobaltu, diamantů a cínu. Dále tepelné elektrárny, které mají podíl 2,05 % a elektrárny vodní s 97,5 %. [69]

Nicméně i přes ohromné nerostné bohatství ekonomika DRC stagnuje. Od poloviny roku 1980 značně poklesla. Před roky 1970 – 1980 generovala DRC své příjmy z vývozu až do výše 70 % z nerostného bohatství. Strastí země je, že i přes její vysoký nerostný potenciál patří její obyvatelé k jedněm z nejchudších na světě. DRC bylo přiřazeno nejnižší HDP na obyvatele na světě, dále země s nejnižším hrubým národním důchodem 190 USD a řadí se tak mezi 20 nejhorších zemí světa, hodnocených dle indexu vnímání korupce. [69]

5.4.2 Shrnutí ekonomické stránky

Vývoj HDP DRC je zobrazen na grafu obrázku 15, zde stejně jako u předchozích států, HDP pozvolna roste, což je pozitivním faktorem. HDP celkem činí v DRC 25 590 mld. USD, celkový HDP na obyvatele v paritě kupní síly je pak 400 USD. Hrubý domácí produkt roste průměrným tempem 6,9 % ročně, inflace je ve výši 17 % ročně. Z celkového počtu obyvatel DRC 73 599 190 je práce schopných 34 790 000, což je opět drtivá menšina lidí. 11,20 % z HDP je vynaloženo na zdravotnictví. Celková výše zahraničního dluhu pak činí 6 874 mil. USD (údaj k 31. 12. 2013). [69]

Obrázek 15 : Graf vývoje HDP DRC 2006 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle [17]

5.5 Čad

Čad nebo oficiálně Čadská republika je jednou z nejchudších zemí světa. Je sahelskou a saharskou zemí bez přístupu k moři, jenž se nachází ve střední Africe.

Hraničí na severu s Libyí, s Nigerem a Nigérií na západě, na jihozápadě s Kamerunem, na jihu se Středoafričskou republikou a na jihovýchodě se Súdánem. Čadské území pokrývá poušť a polopoušť. Hlavním městem a zároveň největším je N'Djamena. [7]

Čad má odhadem k roku 2014 zhruba 11,4 mil. obyvatel. Je význačný především tím, že je domovem více jak 200 různých etnických skupin a jazykových skupin. Úředními jazyky jsou arabština a francouzština a nejvíce rozšířeným náboženstvím je islám (vyznává jej cca 51 % obyvatel), křesťanství, které je děleno na katolíky (20 %) a protestanty (14 %) a další náboženství. [68]

Hlavou státu Čadské republiky je Idriss Déby, který je ve své pozici od roku 1991. Déby čelí po celou dobu své vlády opakovanému odporu v podobě pokusů o převrat a povstaleckým aktivitám. Potýká se, se závažnými obviněními z korupce a je známý pro brutální potlačování práv a svobod jedinců. Dále čelil obvinění za zneužití příjmů plynoucích z ropného průmyslu a investování do zbraní, místo investic do potravinové pomoci, rozvoje infrastruktury, zdravotní péče a vzdělání, jenž jsou pro Čad tak nezbytnou a stále chybějící složkou. [30]

5.5.1 Ekonomická situace

Čad je jednou ze zemí, která je neustále sužována násilím a opakovanými pokusy o převrat. Patří do žebříčku nejvíce zkorumpovaných a chudých zemí světa. Drtivá většina obyvatel žije v chudobě a živí se jako soběstační pastevcí či zemědělci.

Hlavním zdrojem příjmů je ropa, která nahradila bavlněný průmysl. Podle OSN a HDI je Čadská republika zařazena na 7 místo nejchudších zemí světa, jejich 80 % obyvatel žije pod hranicí chudoby a připadá na něj méně než 1 USD na den. Alarmující je však i míra negramotnosti obyvatel. [8]

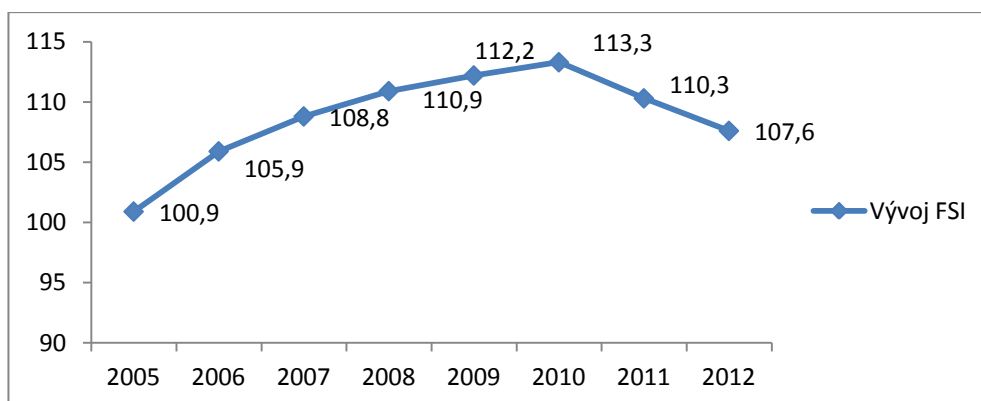
Více jak 80 % obyvatel získává zdroje na živobytí ze zemědělství a chovu hospodářských zvířat. Země čelí vážným obtížím z komunální infrastruktury, pouze 48 % městských obyvatel má přístup k pitné vodě a jen 2 % k základní hygieně. [8]

Dle OSN je Čad ovlivněn humanitární krizí od roku 2001. Od roku 2008 se Čad stal domovem pro více jak 280 000 uprchlíků.[27]

Je však i zemí s obrovskými nerostnými surovinami (např. ropa, uran, zlato) i přesto je jednou z nejhudších zemí světa. Obyvatelé jsou ohrožováni vysokou mírou nemocí (špatná hygiena a podmínky života), ale i nepravidelnými výkyvy počasí. Cyklické výkyvy sucha mají za následky nulovou úrodu. Dalšími nepříznivými vlivy jsou zanedbaná infrastruktura, nepříznivé investiční a podnikatelské klima, vysoká míra korupce, špatná státní správa a tím pádem nulový ekonomický rozvoj. [8]

5.5.2 Vývoj indexu nefunkčních států a HDP Čadu za období 2002 – 2012

Čad je dle FFP jedním z nejhorších států spadajících do klasifikace FSI. Od roku 2005 (od kdy je FSI počítán), neustále klesá pozice Čadu mezi stále horší státy. Každý rok je zaznamenán trend (viz graf obrázku 16) neustálého poklesu, v roce 2010 se dokonce dostal až na druhou příčku. [60] I přestože můžeme od roku 2010 pozorovat pokles trendové přímky, vývoj Čadu byl a je neblahý. Trendová přímka sice od roku 2010 klesá, ale důvodem je pouze snížení celkové FSI, avšak umístění zůstává i nadále na nejhorších příčkách.

Obrázek 16: Graf vývoje FSI Čadu za období 2005 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle tabulky 11

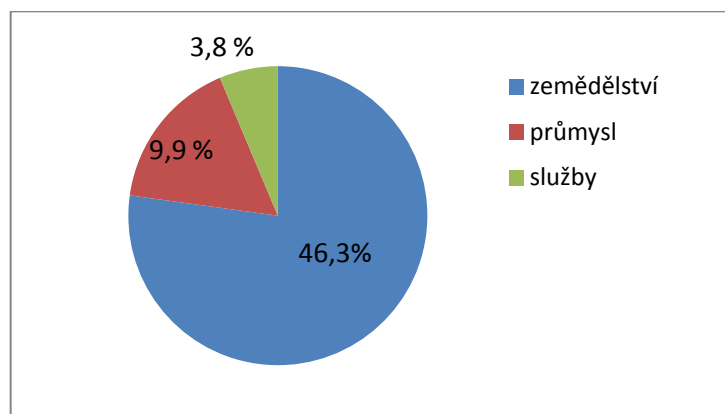
Vývoj jednotlivých složek indexu FSI je zachycen v tabulce 11. Nejhorší situace je ve složkách demografického tlaku a masového přesunu uprchlíků, což je logické vzhledem k nepříznivé situaci země. Dále pak vysokého skóre dosahuje složka nástupu elitních frakcí.

Tabulka 11: FSI Čadu za období 2005 – 2012

Pořadí	rok	celkem	I-1	I-2	I-3	I-4	I-5	I-6	I-7	I-8	I-9	I-10	I-11	I-12
7.	2005	100,9	8.0	9.1	7.1	8.3	9.0	8.0	8.9	9.0	9.1	7.0	9.4	8.0
6.	2006	105,9	9.0	9.0	8.5	8.0	9.0	7.9	9.5	9.0	9.1	9.4	9.5	8.0
5.	2007	108,8	9.1	8.9	9.5	7.9	9.0	8.3	9.5	9.1	9.2	9.6	9.7	9.0
4.	2008	110,9	9,1	9,2	9,7	7,8	9,1	8,3	9,7	9,4	9,5	9,8	9,8	9,5
4.	2009	112,2	9.3	9.4	9.8	7.8	9.3	8.3	9.8	9.6	9.5	9.9	9.8	9.7
2.	2010	113,3	9.4	9.5	9.8	8.3	9.3	8.5	9.9	9.6	9.6	9.9	9.8	9.7
2.	2011	110,3	9.2	9.5	9.4	8.0	8.9	8.5	9.8	9.6	9.3	9.2	9.8	9.1
4.	2012	107,6	9.3	9.5	9.1	7.7	8.6	8.3	9.8	9.5	9.3	8.9	9.8	7.8

Zdroj: vlastní zpracování podle [57]

HDP Čadu na 1 obyvatele je 2 500 USD (v paritě kupní síly) tvoří ho 43,8 % služby, 9,9 % průmysl a 46,3 % zemědělství. Přesná struktura je zobrazena níže (viz graf obrázku 17), z níže uvedeného grafu lze shledat, že největší podíl na HDP má opět zemědělství, které tvoří v Čadu až neuvěřitelných 80 % celkové produkce. [68]

Obrázek 17: Graf struktury HDP Čadu

Zdroj: vlastní zpracování podle [8]

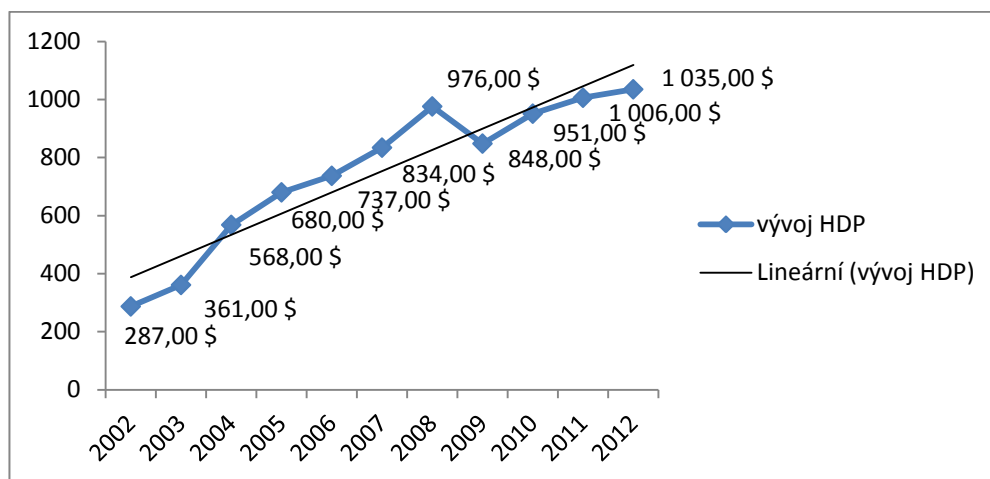
Hlavními činnostmi zemědělství je pěstování kukuřice, pšenice, batátů, manioku, cukrové třtiny, podzemnice olejné, sezamu, tabáku a dále pěstování bavlny, jež se podílí vysokým procentem na příjmech z vývozu. Dále pak chov dobytka, ovcí, koz, velbloudů a koní.

Hlavními vývozními artikly jsou pak již zmíněná bavlna, dobytek a textilní zboží. Druhý nejvíce zastoupený podíl je pak v průmyslu, zahrnuje produkci oleje, bavlněného textilu, masného průmyslu, pivovarnictví, produkci mýdla, cigaret a stavebního materiálu.

Služby pak obsahují především lehký průmysl, včetně rafinace cukru, textilu a bezdrátové komunikace. Samotný průmysl, pak zastává procentuálně nejmenší podíl a jedná se o těžbu kamenné soli a energetiku, kde tepelné elektrárny mají podíl 100 % na této energii. [68]

Hospodářství trpí zejména značnou odlehlostí od ostatního světa, suchem, nedostatkem infrastruktury a politickou a bezpečnostní nestabilitou.

Celkové HDP Čadu činí okolo 280 mld. USD. Celkový hrubý domácí produkt na obyvatele je 2 500 USD (v paritě kupní síly). HDP roste tempem 1.60 % ročně (viz obrázek 18). Inflace je ve výši 2 % ročně. Čad má zhruba 4 milióny praceschopných obyvatel (z celkového počtu obyvatel). 7 % HDP je vydáváno na zdravotnictví a 1,70 % z HDP na armádu. Výše zahraničního dluhu činí 1,8 mil. USD. [68]

Obrázek 18: Graf vývoje HDP Čadu 2002 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle [17]

Ekonomika Čadu je, byla a bude i v současnosti zaměřena nejvíce na zemědělství a ostatní komodity, (např. rostlinná výroba, pasterectví, nerostné suroviny). Díky tomu je však, ale závislá na vnějších vlivech, tj. na počasí. [8]

Čad dále patří a bude patřit k nejméně rozvinutým a též rozvojovým zemím. Jeden z hlavních příjmů je získáván pomocí neziskových a humanitárních organizací.

OECD uvádí, že poskytovaná pomoc dosáhla v roce 2008 výše 422 mil. USD, v roce 2009 561 mil. USD a v roce 2010 490 mil. USD. Hlavními sponzory jsou pak USA, EU, Francie, Německo, Švýcarsko, dále pak Africká rozvojová banka, Islámská rozvojová banka a agentury OSN. Pomoc je poskytována na jednotlivé sektoriální politiky nebo přímo do státního rozpočtu. [8]

5.6 Česká republika

Česká republika nebo také Česko, zkráceně ČR, je vnitrozemským státem ve střední Evropě, nazývána též

„srdcem Evropy“. ČR si prošla mnoholetým vývojem, mezi nejvýznamnější etapy vývoje patří zánik bývalé Československé republiky a vytvoření samostatného státu „Česká republika“ roku 1993. Následujícími převraty ČR byl její vstup do EU roku 2004. Do EU přistoupila ČR s dalšími 9 státy. Vlivem tohoto vstupu se ČR stala též členem Měnové unie a zavázala se v budoucnu přijmout jednotnou měnu – euro, kdy však k tomuto kroku dojde není stále jisté, odhady předpokládají, že k této skutečnosti nedojde dříve jak v r. 2019. V současné době jsou občané ČR spíše proti tomuto přijetí, jelikož přijetí eura mělo pro některé země neblahé ekonomické následky. Příkladem může být např. Slovensko.

Země hraničí s Německem na západě, Rakouskem na jihu, Slovenskem na východě a Polskem na severu. Dle územního hlediska je ČR dále rozdělena na Čechy, Moravu a Slezsko. Hlavou státu je prezident, od r. 2013 je jím Miloš Zeman. Česká republika má přes 10 mil. obyvatel a v hlavním městě Praha žije více jak 1,2 mil. těchto obyvatel. Úředním jazykem je čeština, dále jsou v různých oblastech využívány především moravských a slezských různá nářečí a tzv. hantec. ČR nepatří k příliš nábožensky zaměřených zemí, pouze 10,3 % obyvatel jsou římskokatolíci, více jak 80 % jsou ateisté a zbytek obyvatel vyznává jiné víry. [67]

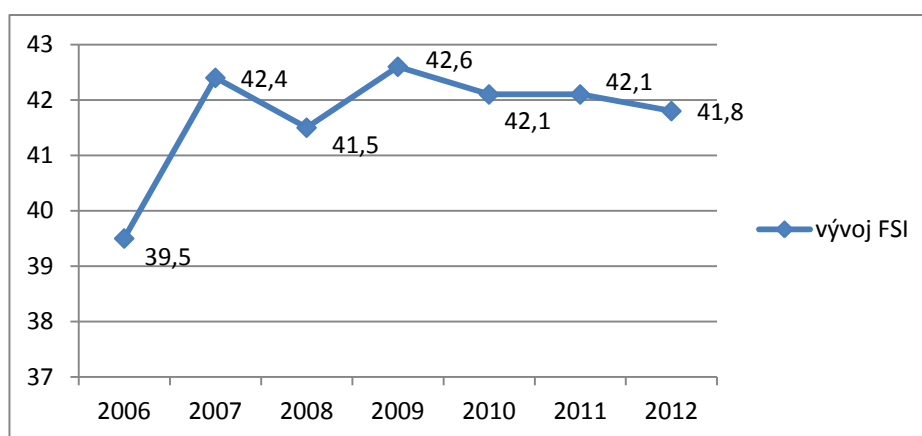
ČR je členem mnoha světových a evropských organizací mezi ně patří, OSN, NATO, OECD, MMF, Světové banky, Rady Evropy, EU, dále je součástí tzv. Schengenského prostoru, Evropského hospodářského prostoru a dalších mezinárodních skupin.

5.6.1 Ekonomická situace a vývoj indexu nefunkčních států a HDP za období 2002 – 2012

ČR je řazena do jedné z nejvíce rozvinutých ekonomik s vysokými příjmy. Je jedním z nejstabilnějších a nejvíce prosperujících států, jenž byly zařazeny do skupiny tzv. „postkomunistických států“. Ekonomika ČR rostla více jak o 6 % ročně, avšak po světové ekonomické krizi v roce 2009 se její růst prudce snížil, došlo k prudkému poklesu HDP o 4,1 %, což bylo po několikaletém růstu obrovským šokem. Skutečnost byla zapříčiněna prudkým poklesem poptávky ze zahraničí, což ovlivnilo ekonomiku zaměřenou na export. Ekonomická situace se pomalu začala obnovovat v druhé polovině roku 2009, kdy byl

zaregistrován slabý růst v následujících letech. Nicméně v roce 2012 se začala ekonomika propadat znovu a to opět díky propadu zahraniční poptávky tak z důvodu vládních úsporných opatření. [67]

Co se umístění dle indexu FSI týče, řadí se ČR do zemí „moderate“ neboli udržitelných států. Na grafu obrázku 19 je vyobrazen vývoj FSI ČR, ale až od roku 2006, jelikož za rok 2005 byl FSI vypočten pouze pro vybrané země a to zejména země africké. Česká republika si udržuje velmi dobrou pozici a v období posledních 5 let, (viz tabulka 12) si udržuje pozici okolo místa 150.

Obrázek 19: Graf vývoje FSI ČR 2006 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle tabulky 12

Tabulka 12: FSI ČR za období 2005 – 2012

Pořadí	rok	celkem	I-1	I-2	I-3	I-4	I-5	I-6	I-7	I-8	I-9	I-10	I-11	I-12
x	2005	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
119.	2006	39.5	4.0	3.5	3.2	5.0	4.0	2.5	3.7	3.9	3.0	2.0	3.5	3.5
149.	2007	42.4	4.0	3.3	3.2	5.0	3.9	2.8	3.7	3.8	3.5	2.0	3.5	3.4
149.	2008	41.5	3.8	3.1	3.2	4.8	3.9	3.4	3.7	3.8	3.5	2.0	3.5	3.4
152.	2009	42.6	3.5	2.7	3.6	4.5	4.3	4.1	3.6	3.8	3.5	2.0	3.3	3.7
152.	2010	42.1	3.3	2.8	3.4	4.3	4.1	4.4	3.4	3.6	3.3	2.1	3.3	3.5
152.	2011	42.1	3.0	2.8	3.8	4.0	3.8	4.6	3.7	3.9	3.0	2.1	3.8	3.8
155.	2012	41.8	2.8	2.5	3.5	3.7	3.5	4.3	3.5	3.6	2.7	2.1	3.8	3.5

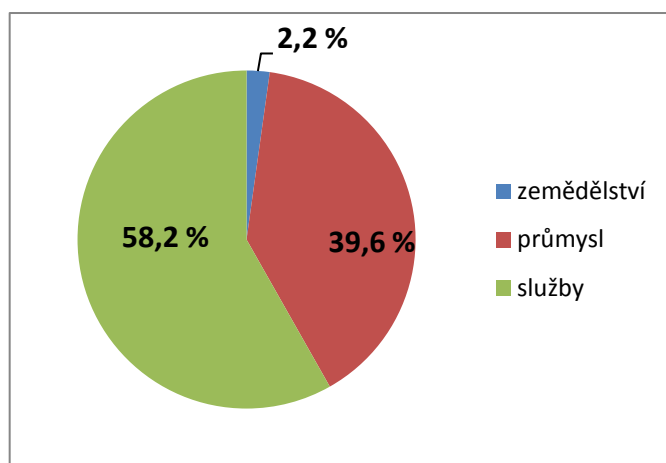
Zdroj: vlastní zpracování podle [57]

Hlavním a zároveň největším průmyslem je průmysl automobilový, ten dosahuje 24 % celkové české výroby. V roce 2010 bylo poprvé vyrobeno více jak 1 milión vozů, a více jak 80 % z nich bylo vyvezeno do ciziny.

ČR je součástí Schengenského prostoru od roku 2004 a otevřením hranic se všemi svými sousedy je blíže globalizaci mezinárodního obchodu. Na úrovni programu mezinárodního

hodnocení studentů, byla Česká republika zařazena na 15. Pozici a je tak jednou z nejlépe umístěných zemí. [67]

HDP České republiky na 1 obyvatele činí 27 200 USD (v paritě kupní síly na jednoho obyvatele) je tvořeno 58,2 % služby, 39,6 % průmysl a 2,2 % zemědělství. Přesnou strukturu ukazuje obrázek 20, z níže uvedeného grafu pak můžeme definovat, že pozice průmyslu a služeb je téměř vyrovnaná, jak z hlediska zaměstnanosti, tak z hlediska tvorby HDP. Nejmenší pozici potom zaujímá zemědělství, jež v předchozích porovnávaných afrických státech zaujímalo buď první nebo druhou pozici.

Obrázek 20: Graf struktury HDP v České republice

Zdroj: vlastní zpracování podle [67]

Hlavními produkty v zemědělství jsou sklizeň žita, ovsa, ječmene, kukuřice, brambor, cukrové řepy, luštěnin, řepky olejné, vinné révy, hrušek, jablek, broskví, meruněk, švestek, vlašských ořechů, rajčat, chmelu a lnu. Dále pak chov skotu, prasat, koní, ovcí a drůbeže.

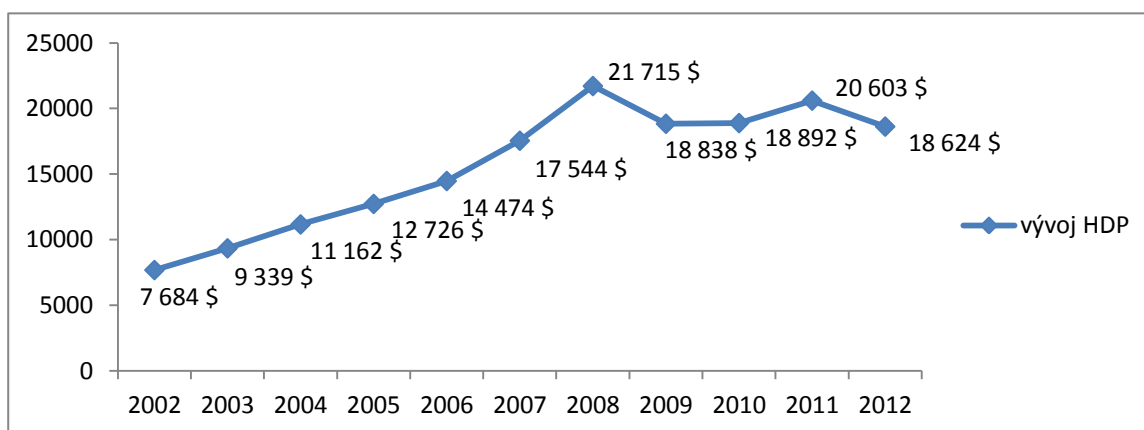
V podílu průmyslu je zahrnuta těžba černého uhlí, hnědého uhlí, ropy, zemního plynu, wolframu, uranu, cínu, polymetalické rudy a tuhy. Podíl energetiky je 76,1 % tepelné, 20 % jaderné a 2,9 % vodní. Hlavními vývozními artikly jsou stroje, dopravní prostředky, suroviny, paliva a chemikálie.

Služby zastávají výrobu motorových vozidel, hutnictví, stroje a zařízení, sklo a vyzbrojování. [67]

5.6.2 Shrnutí ekonomické stránky

Celkový HDP České republiky je 288 600 mld. USD, celkový HDP domácností v paritě kupní síly je pak 27 400 USD, (což je v porovnání s vybranými africkými státy nepopsatelně vyšší rozdíl). HDP roste tempem 1,7 % ročně (viz graf obrázku 21) a inflace je ve výši 1,9 % ročně.

Česká republika má cca 10 177 300 obyvatel a z nich je práceschopných 5 410 000, tj. zhruba polovina. Tento výsledek není nijak uspokojivý, ale v porovnání se státy africkými vychází stále velmi pozitivně, samozřejmě že musíme brát v úvahu obyvatelstvo, které je již v důchodu, neschopno práce či děti a studenty. Celková nezaměstnanost pak činí 8,5 % a je jedním z negativních složek, se kterou se ČR potýká. Na zdravotnictví je pak vydáváno 7,6 % HDP. Celková výše zahraničního dluhu je 103 200 mld. USD [67], toto číslo je oproti dluhům afrických zemí více než hrozivé, i přesto je ČR řazena do vyspělých a prosperujících států, které nemají zdaleka takové problémy jako státy africké.

Obrázek 21: Graf vývoje HDP ČR 2002 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle [17]

6 SHRUTÍ EKONOMICKÉ VÝKONNOSTI VYBRANÝCH ZEMÍ

Pokud chceme správně změřit a posoudit ekonomickou výkonnost dané země, užíváme tzv. magický čtyřúhelník. Pro správný výpočet se používají, míra inflace, nezaměstnanost, tempo růstu HDP a saldo platební bilance. Hodnoty, které by měli ekonomicky vyspělé státy dosahovat, jsou uvedeny v tabulce č. 13. Pro potřeby této práce budou do výpočtu magického čtyřúhelníku zahrnuty vybrané africké země a srovnání s Českou republikou.

Tabulka 13: Ukazatele magického čtyřúhelníku

Proměnná	Hodnota
Inflace (I)	2 %
Nezaměstnanost (u)	cca 5 %
Tempo růstu HDP (g)	3 %
Saldo platební bilance (B)	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

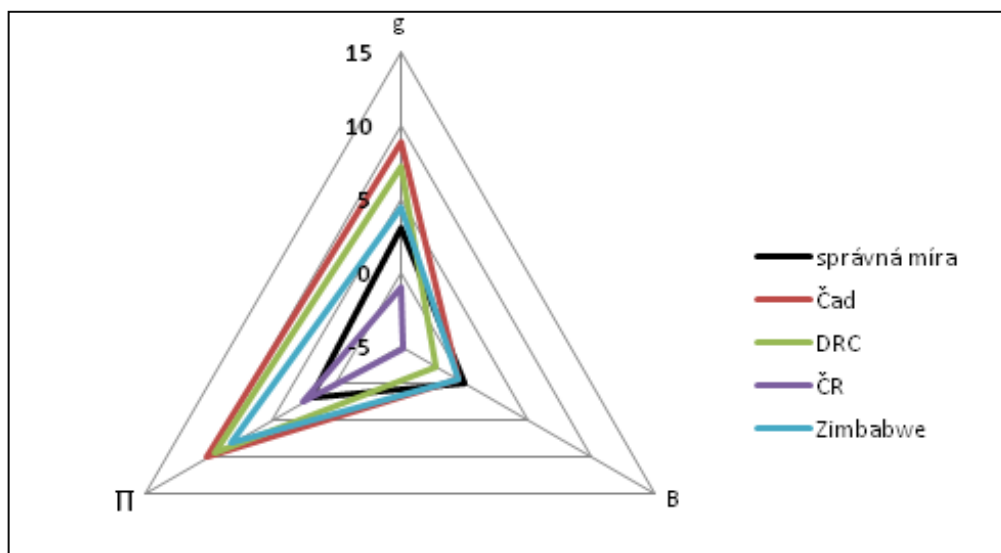
Z magického čtyřúhelníku, lze poměrně snadno a rychle určit, jak si daná země stojí po ekonomické stránce. Jestli je stabilní a výkonná. V případě, že má země tvar pravoúhlého čtyřúhelníku je její ekonomika v ideálním stavu. Pokud je však obrazec značně zdeformovaný, trpí daná země značnými ekonomickými nedostatky. Magický čtyřúhelník získáme tak, že na průsečík dvou os postupně nanášíme výše zvolené údaje, tj. inflaci, nezaměstnanost, růst HDP a platební bilanci.

Tabulka 14: Ukazatele magického čtyřúhelníku vybraných zemí za rok 2012

Země	Inflace (v %)	HDP PPP (v mld. USD)	HDP 1 obyv. PPP (v USD)	Růst HDP (v %)	Běžný účet platební bilance (v mld. USD)
Čad	10,2	12,887	2 500	8,9	- 0,378
DRC	9,5	17,204	400	7,2	-2,254
ČR	2,7	196.446	26 500	-1	-4,798
Zimbabwe	8,2	9,802	600	4,4	-0,416
Somálsko	N/A	5,896	600	2,6	N/A

Zdroj: vlastní zpracování podle [65]

Pro potřeby této práce bude vypočten magický čtyřúhelník vybraných afrických států a ČR za období roku 2012, viz obrázek 22, bude se však jednat spíše o magický trojúhelník a to z důvodu nedostatku údajů o nezaměstnanosti pro většinu zemí. Budou proto použity pouze parametry zbývající, tj. inflace, růst HDP a saldo platební bilance. Dále bude z magického čtyřúhelníku (trojúhelníku) vyjmuto Somálsko a to vzhledem k nedostatku údajů, které nejsou pro tuto zemi k dispozici, z důvodu prakticky neexistující ekonomiky a vlastního tisku peněz (tudíž nezjistitelné inflaci). Uvedené údaje jsou pak zaznamenány v tabulce 14.

Obrázek 22: Graf magického trojúhelníku vybraných zemí za r. 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle tabulky 14

Černá čára v magickém trojúhelníku zobrazuje ideální stav ekonomiky, ostatní země jsou pak barevně rozlišeny a jsou výrazně zaznamenány jejich odchylky od ideálního stavu ekonomiky. Z magického trojúhelníku vybraných zemí je možno určit, že všechny země mají záporné saldo platební bilance a výrazně se odchyľují od ideálního bodu, tj. čísla 0. U veškerých zemí dovozy značně převyšují vývozy, což má neblahý vliv na zadlužení země. Jako další míra inflace, jenž má též negativní vliv na ekonomiky daných zemí můžeme zhodnotit, že ve všech vybraných afrických zemích je míra inflace vysoká. Nejlepší situace je zaznamenána v ČR, kde je hranice nejbližší ideálnímu stavu, tj. 2 %. Nejhorší situace, pak panuje v Čadu, kde je míra inflace za sledované období přes 10 %. Tempo růstu GDP, pak u všech zemí převyšují hodnotu 3 %, mimo ČR, kde místo růstu, HDP pokleslo. V ostatních afrických zemích můžeme pozorovat růst, což je vzhledem k jejich ekonomické situaci, více než přínosné. Situace jednotlivých zemí se liší v jednotlivých ukazatelích, i kdyby však byl jejich vývoj každoročně pozitivní bude trvat mnoho let, než ekonomiky dosáhnout takového stavu, jako dosahují ekonomicky vyspělé země již nyní.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo jednoduché vysvětlení teoretických pojmů souvisejících s nefunkčními státy. Vysvětlení vybraných indexů a jejich aplikace na vybrané země afrického regionu. Hlavním indexem použitým pro účely této práce, byl index FSI, jenž zahrnuje jak ekonomické tak i společenské a v neposlední řadě politické faktory. Dalším cílem bylo zhodnocení ekonomické situace země a její stability za pomoci hrubého domácího produktu a celkového vývoje za období posledních 11 let. Všechny vybrané africké země se umisťují na předních příčkách zvolených indexů a ukazatelů.

Jelikož se pojem zhroucené státy používá teprve krátce, svůj výzkum zhroucených států byl pojat spíše obecně. I přes mnohem větší existenci indexů hodnotících pozitivní a negativní vývoj států, byly zvoleny indexy základní, jenž dle mého soudu nejvíce toho téma vystihují a charakterizují. Jak již bylo zmíněno, cílem práce byla aplikace vybraných indexů a zjištění míry nefunkčnosti v zemích třetího světa. Ke konci práce je zvolen též výzkum a rozbor České republiky, jako porovnání nefunkčních a funkčního státu.

Nejhorších výsledků v pozici zhroucených států dosahuje Somálsko, které se na scéně zhroucených států drží již nebezpečně dlouho. Ekonomická nestabilita a špatná bezpečnostní funkce, kterou má za následek rozpad státních struktur je brzdou celého vývoje Somálska. Jeho stav snižuje a ohrožuje i okolní státy, bere jim naději na lepší časy a nekalé praktiky (jako je pirátství) narušují funkci zahraničního obchodu a dávají příležitost teroristickým aktivitám.

Země rozvojové, na které je zaměřena tato práce nemají vlastní samostatnost a jsou závislé na humanitární pomoci a pomoci ostatních států. Na získání samostatnosti vysoce působí globalizace. Globalizace v dnešním světě zasahuje vlastně do všech oborů, díky čemuž jsou pak rozvojové země nadměrně ekonomicky závislé na rozvinutých zemích a zbytku světa. Jeden z hlavních problémů, které má globalizace za následek u rozvojových zemí je pomalé začlenění do světového obchodu. Hlavním důvodem jsou především nízké výnosy, vyplývající z vývozu pouze zemědělské výroby. Dalším problémem je zvýšení konkurenceschopnosti celkové úrovně a liberalizaci mezinárodního obchodu. Vysoká cla a kvóty totiž představují značnou bariéru obchodního styku. Situace by se zlepšila, pokud by bylo dosaženo spravedlivého a otevřeného mezinárodního obchodu.

Závěr práce je pak soustředěn na celkově shrnutí zjištěných informací za pomoci makroekonomických ukazatelů daných zemí a jejich aplikace do magického trojúhelníku.

I přes veškeré snahy, které jsou těmto zemím poskytovány prostřednictvím humanitárních organizací, kvalita lidského života či ekonomika se nijak kladně nevyvíjí. Tyto země jsou stále chudé, s nízkými příjmy, bídou, technologickou zaostalostí, vysokou mírou kriminality a obrovským stupněm nemocí.

Díky skoro nulovému zahraničnímu obchodu a dekolonizačního procesu, se země rozvojové vysoce zadlužily. Příjmy na řešení této situace získávají od neziskových organizací, světových bank a jejich nejoblíbenějším řešením je snaha o odpuštění dluhu. Pomoc, kterou získávají, slouží jen jako nástroj podpůrný a to na udržení chodu ekonomiky v přijatelné míře.

Cíle, které byly vytyčeny na začátku této práce, byly dle mého soudu splněny. Z ekonomického a makroekonomického hlediska bylo prokázáno, že vybrané africké země patří mezi nejchudší země světa. Tyto země se musí potýkat z prachbídými příjmy a podle indexu lidského rozvoje patří mezi země, v nichž je nízká kvalita lidského života.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Africká ekonomika: chudoba. BBC Czech.com [online]. [cit. 2013-10-12]. Dostupné z:http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1748_africa_economy/
- [2] Afrika. Demografie.cz [online]. [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_popvyvoj_svet_af=
- [3] Afrika. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2014-04-19]. Dostupné z:http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/index.html
- [4] BUZAN, B. People, States, and Fear: The National Security Problem in International Relations. University of North Carolina Press, 1983. ISBN 978-08-0784-113-6.
- [5] Co je to stát: Stát. Co je to? [online]. [cit. 2013-07-25]. Dostupné z:<http://cojeto.superia.cz/politika/stat.php>
- [6] COLLIER, P. Miliarda nejchudších. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7429-010-7.
- [7] Čad. Moje Afrika [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-cad-100056>
- [8] Čad: Ekonomická charakteristika země. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/cad/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html
- [9] Democratic republic of Congo. Worldatlas.com [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/afrika/cd2.htm>
- [10] DR Congo poll crucial for Africa. WINTER, Joseph. BBC news [online]. 2006 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/afrika/5209428.stm>
- [11] Economic Report on Africa 2004: Unlocking Africa's Trade Potential in the Global Economy Overview. United nations: Economic Commission for Africa [online]. 2013 [cit. 2013-07-25]. Dostupné z: <http://www.uneca.org/cfm2004/pages/economic-report-africa-2004-unlocking-africas-trade-potential-global-economy-overview>
- [12] Failed states jako fenomén 20. a 21. století. StudentF [online]. 2010 [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: <http://studentf.info/%E2%80%9Efailed-states%E2%80%9C-jako-fenomen-20-a-21-stoleti/>

- [13] Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators. ROTBERG, I. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.brookings.edu/press/books/chapter_1/statefailureandstateweaknessinatimeofterror.pdf
- [14] Failed States. Global Policy Forum [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.globalpolicy.org/nations-a-states/failed-states.html>
- [15] Foreign Policy [online]. [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: <http://www.foreignpolicy.com/>
- [16] Funkce státu. Občanská nauka-studium [online]. [cit. 2013-08-07]. Dostupné z: <http://obcanska-nauka.studentske.cz/2008/06/funkce-sttu.html>
- [17] GDP - Gross Domestic Product. Countryeconomy.com [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://countryeconomy.com/gdp>
- [18] HEYWOOD, A. Politologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-115-1.
- [19] HRUŠKOVÁ, Alena. Padlý stát jako bezpečnostní hrozba a zdroj nestability - komparace následků selhání Somálska na Etiopii a Keňu [online]. Brno, 2012 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/363625/fss_b/Hruskova_bc.pdf.%20Bakal%C3%A1%C5%99sk%C3%A1%20pr%C3%A1ce.%20Masarykova%20univerzita. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- [20] Human Development Index - HDI. Investopedia [online]. [cit. 2013-06-03]. Dostupné z: <http://www.investopedia.com/terms/h/human-development-index-hdi.asp>
- [21] Human development index. Countryeconomy [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://countryeconomy.com/hdi>
- [22] Human Development Report 2010: Technical notes [online]. 2010 [cit. 2013-07-25]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_TechNotes_reprint.pdf
- [23] Human Development Report 2010: The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development [online]. 2010 [cit. 2013-08-07]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_Complete_reprint.pdf
- [24] Human development reports. [online]. [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en>

- [25] Human poverty index (United Nations). Tutor2u.net [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.tutor2u.net/economics/content/topics/poverty/human_poverty_index.htm
- [26] Human security index. [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.humansecurityindex.org/>
- [27] Humanitarian action in Chad: Facts and figures snapshot report, 06 Mar 2008. Reliefweb [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://reliefweb.int/report/central-african-republic/humanitarian-action-chad-facts-and-figures-snapshot-report-06-mar>
- [28] Humanitarian crisis in Zimbabwe. Oxfam International [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.oxfam.org/en/emergencies/zimbabwe-crisis>
- [29] Humanitární pomoc nesmí být součástí stabilizační kampaně v Somálsku. Lékaři bez hranic [online]. 2013 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/aktuality/2013/somalsko/humanitarni-pomoc-nesmi-byt-soucasti-stabilizacni-kampane-v-somalsku.php>
- [30] Idriss Déby. Encyclopaedia Britannica [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/752468/Idriss-Deby>
- [31] Index lidského rozvoje. Hra o zemi [online]. [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: [http://www.hraozemi.cz/index-lidskeho-rozvoje-\(hdi\).html](http://www.hraozemi.cz/index-lidskeho-rozvoje-(hdi).html)
- [32] International Human Development Indicators: Human Development Reports [online]. 2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/>
- [33] KRŠKOVÁ, Marie. Komparace činnosti mezinárodních organizací při urovnávání konfliktů na Jižním Kavkaze [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/99730/fss_m/diplomova_prace.txt.%20Magistersk%C3%A1%20pr%C3%A1ce.%20Masarykova%20univerzita. Magisterská práce. Masarykova univerzita.
- [34] Land of Maps: Human Development Index (HDI) World Map – 2012. 2013. Dostupné z: <http://landofmaps.com/2013/12/27/human-development-index-hdi-world-map-2012/>
- [35] Mapa Afriky. Mapa světa.info [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://mapasveta.info/afrika/afrika_mapa_pol.html

- [36] Mapping Global Life Expectancies. 2012. Dostupné z: <http://all-that-is-interesting.com/mapping-global-life-expectancies>
- [37] NAPOLEONI, L. Terror incorporated: Tracing the dollars behind the terror networks. United States: Seven Stories Press, 2005. ISBN 978-15-8322-673-5.
- [38] Nejrychleji poroste populace Afriky. VACULČIAKOVÁ, Magdaléna. Rozvojovka [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1313-nejrychleji-poroste-populace-afriky.htm>
- [39] Nepokoje v desítkách zemí. Kvůli zdražování jídla. Aktuálně.cz [online]. 2008 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nepokoje-v-desitkach-zemi-kvuli-zdravovani-jidla/r~i:article:602659/>
- [40] Percentage population living on less than 1 dollar day 2007-2008. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Percentage_population_living_on_less_than_1_dollar_day_2007-2008.png
- [41] PIERSON, CH. Beyond the Welfare State?: The New Political Economy of Welfare. Penn State University Press, 2006. ISBN 978-0-271-00820-2.
- [42] PM urges Zimbabwe cholera action. BBC News [online]. 2008 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/7768740.stm
- [43] Population below poverty line. Indexmundi.com [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.indexmundi.com/g/r.aspx?v=69>
- [44] Poverty. Economicsonline.co.uk [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.economicsonline.co.uk/Managing_the_economy/Poverty.html
- [45] Poverty. The World Bank [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/poverty>
- [46] RIEGL, M. (2010). Terminologie kvazistátů. Acta Politologica, Vol. 2, No. 1, s. 57-71. ISSN 1803-8220. [cit. 2013-08-29]. Dostupné z: http://acpo.fsv.cuni.cz/ACPO-24-version1-Riegl_02_01_merged.pdf
- [47] Rozsáhlá genetická různorodost v Africe odhalena. Gate2Biotech [online]. 2009 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.gate2biotech.cz/rozsahla-geneticka-ruznorodost-vafrice-odhalena/>

- [48] Řízek Z, a Kořátková Stránská P. Selected problems of calculation of failed states in the World. Pardubice, 2010. Dostupné z: http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/38495/1/RizekZ_SelectedProblems_2010.pdf
- [49] ŘÍZEK Z.; FUKA J. Vybrané problémy nefunkčních států a situace v ČR. In GYENES, Filip. Veřejná správa 2010 : Sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010.
- [50] Severní Afrika - revoluce: světadíl chudých, zapomnění a nezájem. Ohniska světových konfliktů [online]. [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: <http://www.kct-tabor.cz/gymta/OhniskaSvetovychKonfliktu/SeverniAfrika/index.htm>
- [51] Somálsko. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/somalsko/index.html
- [52] Somálsko:problematika pirátství [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.studentsummit.cz/data/1322068619378UNSC_SPP_XVII.rocnik.pdf
- [53] Současné konflikty v Subsaharské Africe. Válka.cz [online]. 2010 [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.valka.cz/clanek_13827.html
- [54] Stát, znaky, funkce; státní moc, dělba. Politika, charakteristika. Občanská nauka-Studium [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://obcanska-nauka.studentske.cz/2008/06/stt-znaky-funkce-sttn-moc-dlba-politika.html>
- [55] STEJSKAL, J. Veřejná ekonomie. Pardubice, 2013. ISBN 978-80-7395-578-9.
- [56] STIRNER, M. Jediný a jeho vlastnictví. Praha : Academia, 2009. 367 s. ISBN 978-80-200-1790-1.
- [57] The Failed States Index. The Fund for Peace [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://ffp.statesindex.org/>
- [58] The Failed States Index. The Fund for Peace [online]. 2012 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://ffp.statesindex.org/rankings-2012-sortable>
- [59] The Failed States Index: Misunderstanding a Definition. KAMPMARK, Binoy. Dissident voice [online]. 2013 [cit. 2013-07-25]. Dostupné z: <http://dissidentvoice.org/2013/06/the-failed-states-index-misunderstanding-a-definition/>
- [60] The Fund for Peace: Failed states index 2013 [online]. 2013 [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: <http://global.fundforpeace.org/index.php>

- [61] The Human Poverty Index. Volint.it [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.volint.it/voleng/scuola/1svumano/s08/s08t02.htm>
- [62] The Human Security Index: An Update and a New Release. HASTINGS, David A. HumanSecurityIndex.org [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.humansecurityindex.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/02/hsiv2-documentation-report1_1.pdf
- [63] The three reasons why the US is so interested in Africa right now. Quartz. [online]. 2013 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: <http://qz.com/100315/the-three-reasons-why-the-us-is-so-interested-in-africa-right-now/>
- [64] The World Bank. Data & Research [online]. [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: <http://go.worldbank.org/5V41Z1WRL0>
- [65] The World Factbook. Central Intelligence Agency [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
- [66] The World Factbook: Czech republic. Central Intelligence Agency [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cz.html>
- [67] The World Factbook: Democratic republic of the Congo. Central Intelligence Agency [online]. [cit. 2013-10-10]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cg.html>
- [68] The World Factbook: Chad. Central Intelligence Agency [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cd.html>
- [69] The World Factbook: Somalia. Central Intelligence Agency [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html>
- [70] The World Factbook: Zimbabwe. Central Intelligence Agency [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/zi.html>
- [71] Trading Economics [online]. 2013 [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/>
- [72] United Nations Development Programme. [online]. [cit. 2013-07-25]. Dostupné z: <http://www.undp.org/content/undp/en/home.html>

- [73] Vývoj Somálska po roce 1990: 2. Failed states. Valka.cz [online]. 2010 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.valka.cz/clanek_13605.html#p13605_030
- [74] WAISOVÁ, Š. Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7380-069-7.
- [75] Wikipedia : The free encyclopedia [online]. 2010 [cit. 2013-02-10]. Failed state. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Failed_States_Index#Failed_States_Index
- [76] Zhroucené státy [online]. 2009/2010 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.studentsummit.cz/data/1258667842107BGR_GA_Failedstates.pdf
- [77] Zimbabwe declares national emergency over cholera. Reuters [online]. 2008 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2008/12/04/us-zimbabwe-crisis-idUSTRE4B31T420081204?feedType=RSS&feedName=worldNews&rpc=69&pageNumber=2&virtualBrandChannel=0>
- [78] Zimbabwe. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/zimbabwe/
- [79] Zimbabwe. Moje Afrika [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-zimbabwe-100038>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Tabulka prvních 20 států, indexu nefunkčních států za rok 2012 a stav České republiky

Příloha B: Index lidského rozvoje – pozice 20 nejhorších států za rok 2012

Příloha C: Index lidského bezpečí – pořadí 20 nejhorších států za rok 2012

Příloha D: Mapa světa - střední délka života za rok 2012

Příloha E: Seznam afrických států

Příloha F: Mapa afrického kontinentu

Příloha D: Hlavní jazyky a kultury v Africe

Příloha A: Tabulka prvních 20 států, indexu nefunkčních států, za rok 2012 a stav České republiky

Pořadí	Země	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	celkem
1.(0)	Somálsko	9.8	10.0	9.6	8.6	8.1	9.7	9.9	9.8	9.9	10.0	9.8	9.8	114.9
2. (-2)	DRC	9.9	9.7	9.3	7.4	8.9	8.8	9.5	9.2	9.7	9.7	9.5	9.6	111.2
3. (0)	Súdán	8.4	9.9	10.0	8.3	8.8	7.3	9.5	8.5	9.4	9.7	9.9	9.5	109.4
4. (+2)	Čad	9.3	9.5	9.1	7.7	8.6	8.3	9.8	9.5	9.3	8.9	9.8	7.8	107.6
5. (-1)	Zimbabwe	9.0	8.4	8.7	9.0	8.9	8.9	9.4	9.1	8.9	8.7	9.8	7.5	106.3
6. (-1)	Afganistán	8.9	9.0	9.4	7.4	8.1	7.7	9.5	8.5	8.5	9.7	9.4	10.0	106.0
7. (+2)	Haiti	9.5	8.1	7.0	8.8	8.6	9.5	9.3	9.3	7.7	8.2	9.0	9.7	104.9
8. (-5)	Jemen	8.8	8.7	9.0	7.0	8.4	8.7	9.1	9.0	8.4	9.7	9.8	8.3	104.8
9. (0)	Irák	8.0	8.5	9.7	8.6	8.7	7.7	8.4	7.8	8.3	9.9	9.6	9.0	104.3
10. (+2)	Středoafriká republika	8.8	9.7	8.5	5.6	8.7	8.0	8.9	9.1	8.5	9.6	9.1	9.3	103.8
11.(+1)	Pobřeží slonoviny	7.9	9.0	9.0	7.6	7.7	7.4	9.6	8.3	8.3	8.9	9.9	10.0	103.6
12.(+1)	Guinea	8.3	8.0	7.9	8.0	8.1	8.9	9.5	8.6	8.7	9.4	9.2	7.3	101.9
13.(+1)	Pákistán	8.5	9.0	9.6	7.2	8.2	7.2	8.3	7.0	8.6	9.3	9.1	9.4	101.6
14. (0)	Nigérie	8.4	6.5	9.7	7.6	8.9	7.5	9.1	9.1	8.6	9.2	9.8	6.6	101.1
15. (-3)	Guinea Bissau	8.7	7.5	5.7	7.7	7.8	9.0	9.3	8.5	7.5	9.4	9.2	8.9	99.2
16. (0)	Keňa	8.9	8.4	8.9	7.7	8.2	7.3	8.6	8.1	7.4	7.6	9.0	8.4	98.4
17.(-3)	Etiopie	9.6	8.7	8.1	7.0	7.9	7.4	7.2	8.4	8.6	8.1	8.7	8.2	97.9
18.(+1)	Burundi	8.8	8.9	8.0	5.9	7.9	8.8	8.3	8.5	8.1	7.4	7.9	9.0	97.5
19. (+4)	Niger	9.3	6.9	7.7	6.0	7.6	8.6	8.4	9.2	7.9	8.2	8.6	8.4	96.9
20. (-1)	Uganda	8.8	8.2	7.7	6.9	8.1	7.5	8.0	8.6	7.8	8.3	8.7	7.9	96.5
155. (+3)	Česká republika	2.8	2.5	3.5	3.7	3.5	4.3	3.5	3.6	2.7	2.1	3.8	3.5	39.5

Legenda	1-2 místo	3-13 místo	14-35 místo	139-154 místo
----------------	-----------	------------	-------------	---------------

Zdroj: vlastní zpracování podle [57]

Příloha B: Index lidského rozvoje – pozice 20 nejhorších států za rok 2012

Pořadí	Země	HDI	Změna oproti roku 2011
1.	Demokratická republika Kongo	0.304	1.67 %
2.	Niger	0.304	2.36 %
3.	Čad	0.340	1.19 %
4.	Burkina Faso	0.343	0.88 %
5.	Mali	0.344	-0.86 %
6.	Eritrea	0.351	1.45 %
7.	Středoafriická republika	0.352	1.15 %
8.	Burundi	0.355	0.85 %
9.	Guinea	0.355	0.85 %
10.	Sierra Leone	0.359	3.16 %
11.	Guinea-Bissau	0.364	0 %
12.	Afganistán	0.374	0.81 %
13.	Libérie	0.388	1.84 %
14.	Ethiopie	0.396	1.02 %
15.	Zimbabwe	0.397	2.58 %
16.	Súdán	0.414	-1.19 %
17.	Malawi	0.418	0.72 %
18.	Komory	0.429	0.23 %
19.	Pobřeží slonoviny	0.432	1.41 %
20.	Rwanda	0.434	1.17 %

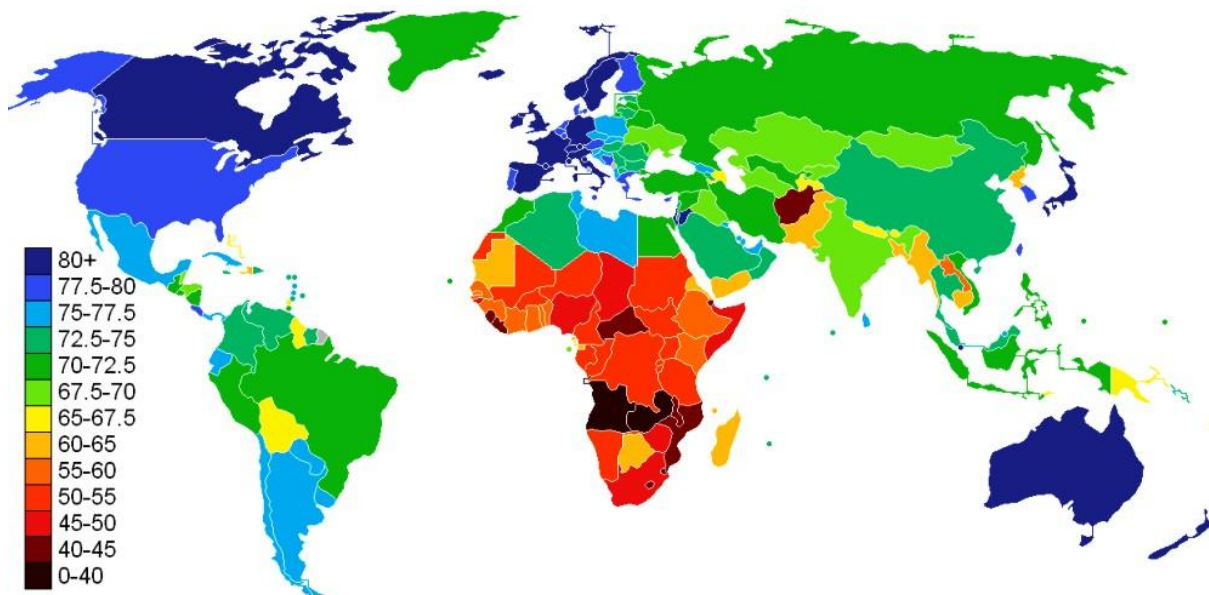
Zdroj: vlastní zpracování podle [21]

Příloha C: Index lidského bezpečí – pořadí 20 nejhorších států za rok 2012

Pořadí	Název země	HSIv2	Ekonomický index	Index životního prostředí	Sociální index
1.	Guinea	0,446	0,419	0,467	0,453
2.	Komory	0,442	0,271	0,576	0,479
3.	Benin	0,438	0,465	0,432	0,417
4.	Zambie	0,438	0,389	0,444	0,480
5.	Haiti	0,436	0,377	0,533	0,398
6.	Eritrea	0,430	0,346	0,563	0,380
7.	Togo	0,425	0,419	0,410	0,446
8.	Rwanda	0,423	0,416	0,441	0,413
9.	Etiopie	0,415	0,443	0,464	0,339
10.	Niger	0,410	0,394	0,489	0,345
11.	Čad	0,409	0,415	0,538	0,274
12.	Sierra Leone	0,402	0,351	0,403	0,452
13.	Burundi	0,396	0,383	0,447	0,359
14.	Súdán	0,392	0,369	0,458	0,347
15.	Zimbabwe	0,380	0,215	0,520	0,406
16.	Středoafriická	0,379	0,350	0,417	0,372
17.	Libérie	0,360	0,181	0,486	0,412
18.	Demokratická	0,350	0,251	0,448	0,350
19.	Afghánistán	0,336	0,305	0,522	0,180
20.	Somálsko	0,296	0,274	0,441	0,172

Zdroj: vlastní zpracování podle [26]

Příloha D: Mapa světa - střední délka života za rok 2012

Zdroj: [36]

Příloha E: Seznam afrických států

<u>SEVERNÍ AFRIKA</u>	<u>ZÁPADNÍ AFRIKA</u>	<u>STŘEDNÍ AFRIKA</u>	<u>VÝCHODNÍ AFRIKA</u>	<u>JIŽNÍ AFRIKA</u>
ALŽÍRSKO	BENIN	ANGOLA	BURUNDI	BOTSWANA
EGYPT	BURKINA FASO	ČAD	DŽIBUTSKO	JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA
LIBYE	POBŘEŽÍ SLONOVINY	DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA KONGO	ERITREA	LESOTHO
MAROKO	GAMBIE	GABON	ETIOPIE	NAMIBIE
SÚDÁN	GHANA	KAMERUN	KEŇA	SVAZIJSKO
JIŽNÍ SÚDÁN	GUINEA	KONGO	KOMORY	
TUNISKO	GUINEA-BISSAUA	ROVNÍKOVÁ GUINEA	MADAGASKAR	
ZÁPADNÍ SAHARA-OKUPOVANÉ ÚZEMÍ	KAPVERDY	STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA	MALAWI	
	LIBÉRIE	SVATÝ TOMÁŠ A PRINCŮV OSTROV	MAURICIUS	
	MALI		MOSAMBIK	
	MAURITÁNIE		RWANDA	
	NIGER		SEYCHELY	
	NIGÉRIE		SOMÁLSKO	
	SENEGAL		TANZÁNIE	
	SIERRA LEONE		UGANDA	
	TOGO		ZAMBIE	
			ZIMBABWE	

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha F: Mapa afrického kontinentu

Zdroj: [37]

Příloha G: Hlavní jazyky a kultury v Africe

